

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

ฉันทพงศ์กา พลภักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

พฤศจิกายน 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PEOPLE'S PARTICIPATION IN MAKING DEVELOPMENT
PLANS OF HUAI RAT SUBDISTRICT MUNICIPALITY IN
HUAI RAT DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

Chanpaka Ponpukdee

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

November 2011

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช
อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย ฉันทพงศ์ พลภักดิ์

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน

ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์

ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่พิมพ์

2554

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มของตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended Form) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.8462 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า:

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ให้มีการดำเนินการตาม

แผนพัฒนาครบถ้วนร้อยละ 100 รองลงมาคือ ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน และให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE People's Participation in Making Development Plans of Huai Rat Subdistrict Municipality in Huai Rat District, Buriram Province

AUTHOR Chanpaka Ponpukdee

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

Associate Professor Prajan Kanawan Major Advisor

Associate Professor Prasit Suwannarak Co-advisor

DEGREE Master of Public Administration **MAJOR** Public Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2011

ABSTRACT

The objective of this study was to investigate the people's participation in making development plans of Huai Rat Subdistrict Municipality in Huai Rat District, Buriram Province in 3 aspects, namely information presenting for decision making, operating, and following-up and evaluating. The subjects were 375 people with at least 18 years old, selected by using the Table of Taro Yamane with the confidence value at 95.5 % and the error at $\pm 5\%$, stratified random sampling, and simple random sampling, respectively. The research instrument used for collecting data was a 3-part questionnaire including check list, 6-rating scale, and open - ended form with its reliability at 0.8462. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The people's participation in making development plans of Huai Rat Subdistrict Municipality in Huai Rat District, Buriram Province both as a whole and each aspect were at "high" levels. The ranking from high to low mean scores were information presenting for decision making, operating and following-up and evaluating, respectively.

2. The additional suggestions and opinions about the people's participation in making development plans of Huai Rat Subdistrict Municipality in Huai Rat District, Buriram Province were that the operation with development plans should be provided the most, followed by the budget allocation in local development should be covered all aspects, and the budget in local development should be more allocated, respectively.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน ประธานกรรมการการค้นคว้าอิสระ และรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ กรรมการการค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดทำการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านคือ ดร. ผดุงชาติ ยังดี คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ นายชัยรงค์ ชวนรัมย์ ปลัดเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ และนางพิมพ์ภัทร ศิริเม ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหลัก ตำบลเขาคินเหนือ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อพิน - คุณแม่วิดิต พลภักดี และพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ได้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีในทุก ๆ ด้านตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณ แม่บิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนจรรยาบรรณในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

ฉันทผกา พลภักดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง.....	17
การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน.....	24
แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	32
กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	40
บริบทของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
3 วิธีดำเนินการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65

สารบัญ (ต่อ)

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	76
วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
สรุปผลการวิจัย.....	77
อภิปรายผล.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	81

บรรณานุกรม.....	83
-----------------	----

ภาคผนวก.....	90
--------------	----

ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	91
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองแบบสอบถาม.....	95
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	97
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	99
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	106

ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	108
----------------------------	-----

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรของเทศบาลตำบลห้วยราช.....	50
2 รายชื่อนายกเทศมนตรีตำบลห้วยราชและสมาชิกเทศบาล เทศบาลตำบลห้วยราช..	51
3 แสดงชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช 13 ชุมชน.....	53
4 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลห้วยราช.....	55
5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช.....	55
6 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
7 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ การศึกษา และอาชีพ ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์.....	67
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	69
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	70
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินการ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	72
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	73
12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	75

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แนวทางการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	34
2	ขั้นตอนการจัดประชาคม.....	40
3	ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆกับแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	45
4	การแบ่งส่วนราชการของเทศบาลตำบลห้วยราช โครงสร้างการบริหาร....	54

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเมืองเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นนโยบายที่ค่อนข้างใหม่ เมื่อเทียบกับนโยบายทางด้านการพัฒนาชนบท ทั้งนี้เนื่องจากสภาพปัจจุบันของเมืองต่างๆ มีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจกล่าวได้ว่าขณะนี้มีการประชากรประมาณร้อยละ 40 ของประเทศอาศัยอยู่ในเมือง โดยมีผู้อพยพมาจากชนบทค่อนข้างสูง จึงต้องมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภครองรับการขยายตัวของเมือง ทำให้เมืองมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยขาดการวางแผนที่ชัดเจนมารองรับอย่างสมดุล จึงก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ และปัญหาในรูปแบบต่างๆ มากมาย

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงและโดยอ้อมต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ หน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของรัฐ การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการเร่งรัดให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานและการจัดการสาธารณะไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงาน การบริหารงานบุคคล การเงินการคลังและอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะหน่วยงานเทศบาลตำบลต้องมีการจัดทำแผนเพื่อสะท้อนสภาพปัญหาของท้องถิ่น และการจัดทำแผนต้องอาศัยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้สามารถสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในระดับชาติ ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของการปกครองและบริหารตนเองในระดับท้องถิ่นก่อน โดยสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนว่าการปกครองและบริหารท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขานอกจากนี้ การปกครองท้องถิ่นยังเปรียบเสมือนสถาบันอบรม ประชาชนให้เข้าใจกระบวนการและกลไกทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะช่วยให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากประชาชนไม่เห็นความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและจริงจังแล้วคงจะเห็นความสำเร็จของการพัฒนาประเทศโดยรวมได้ยาก

สำหรับประเทศไทยกระแสดกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นได้รับการตอบรับอย่างรวดเร็ว โดยผลักดันให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ดังเช่นการตรารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีอิสระมากยิ่งขึ้น การเกิดขึ้นของเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติสภาเทศบาล พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนแปลงฐานะของสภาเทศบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 การออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยส่งผลให้ประชาชนได้มีโอกาสปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น และมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

เทศบาลตำบลห้วยราช เป็นหน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการเปลี่ยนฐานะของสภาเทศบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของเทศบาลตำบลเป็นเสมือนการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาล ประกอบด้วยกระแสการเรียกร้องให้ประชาชนมีสิทธิเลือกรูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับตน มีงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ให้ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบที่เรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยและใกล้ชิดประชาชนมาก เท่าที่ปรากฏในเขตเทศบาลนั้น จะเป็นลักษณะผสมผสานของความเป็นเมืองและชนบทรวมกัน ประชาชนจึงรวมอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ฐานะหรือรายได้

สภาพแตกต่างกันดังกล่าวย่อมมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารงานของเทศบาลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเทศบาลต้องประสบปัญหาในการจัดบริการสาธารณะต่างๆ เพื่อให้บริการประชาชนอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เทศบาลจึงส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย ในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะเทศบาลต้องรับผิดชอบต่อการที่จะต้องจัดทำบริการสาธารณะให้สอดคล้องและเพียงพอกับความต้องการของประชาชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวางแผนอย่างถูกต้อง ซึ่งที่ผ่านมา เทศบาลหลายแห่งรวมทั้งเทศบาลตำบลห้วยราชยังประสบปัญหาหลายด้าน เช่น การไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ปัญหารายได้ที่ไม่เพียงกับรายจ่าย การขาดการประสานงานหรือการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการต่างๆ

จากที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานเทศบาลให้มีความสามารถในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปกำหนด วางแผน พัฒนา เผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นและบุคคลทั่วไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปเป็นแนวทางการบริหารงานเทศบาลให้มีความสามารถในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปกำหนด วางแผนพัฒนา เผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในสังกัดเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆทั่วประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเสนอปัญหา และการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 13 ชุมชน จำนวน 5,223 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามชุมชนต่างๆตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราชอำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เข้าใจความหมายศัพท์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

2. การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการเสนอปัญหาเพื่อการตัดสินใจ หมายถึง มีส่วนในการคิดและกำหนด แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายหรือ แผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม มีส่วนร่วมในการเสนอแผนงานโครงการในการพัฒนา ท้องถิ่น/ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอยู่จำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มี ส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2.2 ด้านการดำเนินการ หมายถึง การเข้าร่วมดำเนินตามนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรมตามแผนพัฒนาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และระยะเวลาที่กำหนดไว้และ ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

2.3 ด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การติดตามดูความถูกต้องในการทำงาน การตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติโครงการ/กิจกรรม การแก้ไขการปฏิบัติโครงการ/ กิจกรรม การสรุปผลการดำเนินงานการปฏิบัติโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลตำบล

3. แผนพัฒนา หมายถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบล ห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เทศบาล ตำบลห้วยราชจัดทำขึ้น กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลตำบลห้วยราชซึ่ง แสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชนองค์กร

5. แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลตำบลห้วยราช ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณ แต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อ ปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

6. แผนดำเนินงาน หมายถึง แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึง รายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

7. เทศบาลตำบล หมายถึง เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

8. ประชาชน หมายถึง ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา แนวคิด ทฤษฎีของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา และค้นคว้างานวิจัยต่างๆเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยขอนำมากล่าวเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง
4. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
5. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน
6. แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
7. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
8. บริบทของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับระบบ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” มากขึ้น ซึ่งเป็นระบบที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม โดยตรงในกระบวนการเสนอปัญหาและการตัดสินใจในกิจกรรมการพัฒนาของทางราชการ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ในประเด็นแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้มีทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันตามทัศนคติของแต่ละท่านและภูมิหลังทางวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้า การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผลรวมของข้อมูลจากแต่ละคนบนพื้นฐานของความเชื่อว่าโครงการเป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา และ โดยพวกเขา ที่แสดงออกมาเป็นรูปแบบพฤติกรรมร่วม เป็นการแสดงพฤติกรรมของผลประ โยชน์ร่วม ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ เป็นการพบปะของผู้คนที่มีความหลากหลายด้านข้อมูล ประสบการณ์ และความคิด

มาร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา วางแผนงาน ดำเนินงาน และติดตามประเมินการทำงานร่วมกัน โดยใช้ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคนเป็นจุดแข็งในการทวิคูณความสำเร็จ การมีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

จักรพงษ์ สงวนชม (2549: 24) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

สุวรรณ พินตานนท์ (2546: 46) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า ความร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจ โดยไม่ถูกบังคับซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและ โครงการพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนและ โครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา

ชูเกียรติ เปี่ยมศรี (2543: 21) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนมารวมกัน ได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำ โดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

ไพศาล ธรรมสวัสดิ์ และคณะ (2547: 85) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งการร่วมมือนี้ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกันในการคิด การตัดสินใจ และกำหนดเป้าหมาย รับผิดชอบต่อผลการดำเนินการต่าง ๆ และมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น

ความหมายดังกล่าวข้างต้น ได้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเท่าเทียมกันในด้านการตัดสินใจของการกำหนดนโยบาย การวางแผนปฏิบัติตาม การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ และการแบ่งสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ดังนั้นการมีส่วนร่วมในความหมายนี้ จึงเป็นการกำหนดเป้าหมายที่ให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นถึงขั้นเป็นตัวนำของการพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผน และการปฏิบัติตามแผนเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาของสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการปลดปล่อยประชาชนให้หลุดพ้นจากการเป็นผู้รับผลจากการพัฒนา แต่กลายเป็นผู้กระทำเป็นกระบวนการ

เปลี่ยนแปลงและการเข้าสู่ภาวะทันสมัย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการแสดงออกซึ่งเสรีภาพในการปฏิบัติตามนโยบายของตนเอง

2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้แทนกลุ่ม หลายประเภท หลายระดับ ซึ่งต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น มาร่วมกันทำงานโดยนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และได้แผนหรือแนวทางปฏิบัติ

เสน่ห์ จุ้ยโต (2548: 23) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ลักษณะที่สำคัญคือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือ หรือการสนับสนุน ขอความร่วมมือร่วมใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ โดยการกระจายอำนาจเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประโยชน์คือ

1.1 ในด้านรูปธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในความสำเร็จในด้านการพัฒนา
ด้านวัตถุ

1.2 ในด้านนามธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาจิตใจโดยทำให้ประชาชนเกิดความรักความสามัคคี รู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีม และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสร้างจิตสำนึกกว่ามีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ความเจริญ และก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่ ห่วงแทน

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมี 5 รูปแบบคือ

2.1 การเลือกตั้ง

2.2 การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง

2.3 การเสนอความคิดเห็นของประชาชน

2.4 การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์

2.5 การแสดงออกของประชาชน

เอกรัฐ แก้วสว่าง (2546: 26; อ้างถึงใน วีระชัย คำล้าน, 2550: 8) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ 6 รูปแบบ คือ

1. ร่วมเป็นประธาน

2. ร่วมเป็นกรรมการ

3. ร่วมแสดงความคิดเห็น

4. ร่วมประชุม

5. ร่วมใช้แรงงาน

6. ร่วมออกเงินและวัสดุอุปกรณ์

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะร่วมมือร่วมใจ ในการพัฒนาเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในรูปแบบใกล้ชิด ในด้านรูปธรรมในด้านการพัฒนาด้านวัตถุ ด้านนามธรรม ในด้านการพัฒนาจิตใจประชาชนเกิดความรักสามัคคีทำงานเป็นทีมและลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง เช่นการเลือกตั้ง

3. รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามควรจะมีรูปแบบและขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีส่วนร่วมก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการเป็นลำดับขั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545: ออนไลน์) การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุปได้เป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการ โครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นกันบ่อย ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมลักษณะนี้จะต้องจัดเวทีขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้ เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกัน ในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing)

สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการ การประชุมอาจจะจัดในที่สาธารณะทั่วไป ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการ และฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับมีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้นทั้งรูปแบบการประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดในหลายวัน และไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนได้รับผลกระทบ เลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่ง ที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงของการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับ โดยในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้หลักการเรื่องการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ในหลายมาตรา ซึ่งประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญ ทั้งในรูปของปัจเจกและในรูปขององค์กรและตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 เป็นต้น

สรุปได้ว่า รูปแบบขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปนั้นมีส่วนร่วมในรูปแบบ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นการแจ้งให้ทราบข่าวสารก่อนการตัดสินใจและการมีส่วนร่วม การจัดการปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็นไปยังประชาชนในการกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประกอบทางเลือกในการตัดสินใจซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประโยชน์ในการพัฒนาต่าง ๆ นั้นจะเกิดความสมบูรณ์ได้ก็ต่ออาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น เพื่อที่การพัฒนาจะเกิดผลตรงตามความต้องการของชุมชน ซึ่งประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2548: 9) ดังนี้

4.1 เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

4.2 การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

4.3 การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรม

4.4 การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

4.5 การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

4.6 ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

4.7 การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

4.8 ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเลือกใหม่มีความรอบคอบในการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่าย การสูญเสียเวลาเมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ เกิดความชอบธรรมฉันทามติ เกิดความง่ายในการนำไปปฏิบัติลดความขัดแย้งที่รุนแรงได้ เจ้าหน้าที่รัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ประชาชนมีการพัฒนาสร้างสรรค์ สนใจประเด็นสาธารณะช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม เช่น การได้รับผลตอบแทน การได้รับคำชม ได้รับรางวัลเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ยุพิน ระพิพันธุ์ (2544: 21-22) เสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใด

กิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้น มีเหตุผล 2 ประการ คือ

1.1 การมองเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็น
เรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม โดยมี
สิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับสิ่งที่คาดหวังไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยมีตัวแทน

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมายวิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2548: 9) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่การทำครั้งเดียวจบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการ เพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

สรุปได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากปัจจัยของสิ่งจูงใจในสิ่งที่ตนทำไปจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทน การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ และปัจจัยทางด้านโครงสร้างเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม มีกำหนดเวลากิจกรรมที่แน่นอน

ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมเหล่านั้น ประชาชนไม่อาจกำหนดเป้าหมายวิธีการ หากแต่สิ่งเหล่านั้นเจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำ

แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้สรุปความหมาย และคำนิยามเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้ ซึ่งมีหลักการสำคัญที่คล้ายคลึงกัน จะต่างกันบ้างก็คือสำนวน และรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังนี้ คลาร์ก (Clarke. 1957: 398) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่าหมายถึง หน่วยการปกครองที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวจัดตั้งอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

ร็อบสัน (Robson. 1953: 574) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็นชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์การที่จำเป็น

วิท (Wit. 1958: 4) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐบาลไปให้กับองค์กรหนึ่ง ซึ่งองค์กรนั้นต้องไม่เป็นองค์กรในสายการบังคับบัญชาของส่วนกลาง และองค์กรนั้นต้องมีอำนาจในการกำหนดคน โยบาย การตัดสินใจ และดำเนินการใดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2535: 11) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นการปกครองที่เป็นผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์กรทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดคน โยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

มอนตาญ (Montagu. 1948: 1) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งสำหรับผู้มีหน้าที่ปกครองโดยอิสระและได้รับอำนาจอิสระตลอดจนความรับผิดชอบ ซึ่งคนสามารถใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่ทั้งนี้ ยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศอยู่ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

จากความหมายข้างต้น พอจะวิเคราะห์ได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งอำนาจส่วนกลางไปยังท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลให้อำนาจรัฐของรัฐบาลกลางลดลง ดังนั้น อำนาจขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นได้มาจากรัฐบาลกลางภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด และอำนาจที่ได้มาจากประชาชนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่า การปกครองที่รัฐบาลกลางใช้อำนาจ หรือ กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

สรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ถูกจัดตั้งโดยกฎหมายมีอำนาจในการปกครองตนเอง และสามารถกำหนดนโยบายและทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตามที่กฎหมายให้อำนาจนั้นไว้

2. ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ของการปกครองที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง ท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองอยู่ภายใต้มาตรการ 5 ประการ (วิระชัย เสงษ์ภูิกุล, 2550 : 25-27) ดังนี้

1. มีบุคลากรของตนเอง
2. มีรายได้ของตนเอง
3. มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน
4. มีอำนาจตราข้อบัญญัติให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้
5. อยู่ภายใต้การกำกับดูแลทางปกครองของราชการบริหารส่วนกลาง

การมีบุคลากรเป็นของตนเอง หมายถึง มีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของราษฎรในท้องถิ่น การกำหนดหลักเกณฑ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อ ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยฝึกฝนให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้วิชาการบริหารในระบบประชาธิปไตย ซึ่งจำเป็นต้องเน้นเรื่องการเป็นผู้บริหารที่มาจากประชาชนผู้มีสิทธิประโยชน์โดยตรงในท้องถิ่นเป็นหลัก จุดอ่อนของประเทศไทย คือ ขาดการฝึกฝนต่อเนื่องในทางการเมืองจึงต้องเร่งเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสืบทอดภารกิจในการบริหารตั้งแต่ระดับล่างขึ้นมา

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเอง หมายถึง มีอิสระทางการเงิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีความเป็นอิสระในทางการเงินมาก ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง ท้องถิ่นนั้นก็จะมีอิสระในการปกครองตนเองมากขึ้น ตรงกันข้ามองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นใดที่มีรายได้น้อยจะเป็นอิสระได้ยากลำบาก แม้กฎหมายจะให้อำนาจไว้ก็ตาม เนื่องจากเมื่อไม่มีงบประมาณดำเนินการ ไม่สามารถที่ทำประโยชน์ให้เกิดแก่ท้องถิ่นได้ จำเป็นต้องขอเงินสนับสนุนของรัฐและเป็นภาระของรัฐต่อไป ลักษณะของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วีระชัย เสงฆฎีกุล, 2550: 25-27) ได้แก่

1. รายได้จากภาษีอากร การที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนองเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงนั้น จะต้องแยกการจัดเก็บภาษีอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากรัฐออกมาให้ชัดเจน โดยกำหนดว่าภาษีประเภทใดบ้างที่ท้องถิ่นจัดเก็บได้เอง

2. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อดำเนินงาน ซึ่งเป็นส่วนที่กระทบต่อความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ไม่น้อย และยังอาจกระทบต่อการดำเนินกิจการบางอย่างที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพราะเงินประเภทนี้เป็นดุลพินิจของส่วนกลางที่จะให้การช่วยเหลือซึ่งก็ควรให้การช่วยเหลือท้องถิ่นที่ขาดแคลน เพราะราษฎรทุกชุมชนในทุกท้องถิ่นย่อมมีสิทธิได้รับบริการจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน เมื่อรัฐมอบให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการใดหารายได้ไม่พอใช้ดำเนินการรัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือ

3. แห่ส่งเงินได้จากเงินกู้ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งโดยท้องถิ่นใช้อำนาจในเรื่องนี้ต่อเมื่อรายได้ทางตรงไม่พอ

แต่ถึงอย่างไรก็ตามองค์กรปกครองท้องถิ่นก็มีฐานะเป็นนิติบุคคล ในกฎหมายมหาชนกฎหมายกำหนดให้ท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นมาตรการหนึ่งในการสนับสนุนความเป็นอิสระ และเพื่อให้ท้องถิ่นมีความคล่องตัวการจัดทำกิจการในความรับผิดชอบเพราะท้องถิ่นความสามารถในการมีและจัดการทรัพย์สินของตนได้ โดยมีสิทธิและหน้าที่ได้อย่างบุคคลธรรมดา เช่น การทำนิติกรรม การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การเป็นโจทก์หรือจำเลยเป็นต้น ส่วนจะมีสิทธิและหน้าที่อะไรบ้างมากน้อยเพียงใด และจะมีความสามารถใช้สิทธิได้อย่างไรบ้าง นั้นย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมายปกครองท้องถิ่นจะบัญญัติให้อำนาจไว้ ทั้งนี้หมายความรวมถึงสิทธิและหน้าที่ในฐานะฝ่ายปกครอง ซึ่งมีสิทธิใช้อำนาจบังคับเหนือราษฎรในเขตปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ (ชวงส์ ฉายะบุตร, 2539: 27)

มีอำนาจตราข้อบัญญัติใช้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้อำนาจตราข้อบัญญัติถือเป็นหัวใจของการปกครองของตนเองเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นเอกเทศในการออกข้อบัญญัติซึ่งมิใช่ในนามของรัฐหากแต่เป็นของตนเองอย่างแท้จริง การที่กฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาระหน้าที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามกฎหมายจัดตั้งถ้าไม่มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหรือบางส่วนแล้วย่อมถือว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเจ้าของอำนาจ สามารถตราข้อบัญญัติเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของตนได้

อย่างกว้างขวางแต่ถ้ามีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหรือบางส่วนแล้ว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติกฎหมายนั้น (พนม เอี่ยมประยูร.2537: 477-493 ; อ้างถึงใน วีระชัย เสงฆฎีกุล. 2550: 26)

อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลางการกำกับดูแลนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลางกับราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากความสัมพันธ์ในทางการบังคับบัญชา เพราะมิใช่ความสัมพันธ์ภายในองค์กรเพียงองค์กรเดียวต่อไป แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรสององค์กรซึ่งต่างก็มีฐานะเป็นนิติบุคคล และต่างก็มีผลประโยชน์ของตนเองที่จะต้องดูแล หลักสำคัญของการกำกับดูแล คือ ผู้มีอำนาจกำกับดูแลและกำกับดูแลได้คือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนการใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญอยู่ที่การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรท้องถิ่นในกรณีที่การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งต่างจากการบังคับบัญชาที่ผู้บังคับบัญชาสามารถออกคำสั่งเพื่อควบคุมความเหมาะสมของการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ (โกสิน พลกุล และคณะ. 2538 : 56-57 ; อ้างถึงใน วีระชัย เสงฆฎีกุล. 2550 : 27)

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพและมีอิสระในการปกครองตนเองมีหลักสำคัญมีบุคลากรเป็นของตนเอง สามารถดำเนินการลักษณะรายได้เป็นของตนเองและเป็นองค์กรที่เป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนมีสิทธิใช้อำนาจตราข้อบัญญัติให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลาง

โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร รวมเรียกว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ซึ่งหมายถึงองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่น ผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงิน และการคลังและกำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 5 ประการ (วีระชัย เสงฆฎีกุล. 2550 : 27) คือ

1. เป็นองค์กรในชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
2. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
3. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัยและการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ
4. มีการจัดองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ

5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้งคณะผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการติดตาม ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปได้ดังนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่แบ่งเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ มีการปกครองโดยการเลือกตั้งคณะผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และเป็นองค์กรที่มีที่มิชอบเขตการปกครองที่กำหนดไว้แน่นอนมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลจัดขึ้น โคนกฎหมายมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการติดตาม ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นได้รับการจัดตั้ง โดยมีผลแห่งกฎหมายที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจนและต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง ได้มี นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ (ประธาน คงฤทธิศึกษากร. 2535: 11) ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย และหน่วย การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล
2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับ บัญชาของหน่วยราชการ เพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นต้องมีองค์กรที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน ในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชน
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้โดยการ อนุญาตจากรัฐ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุม ให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม ทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง
6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับ ให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับทั้งปวง ย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ
7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและ อยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประ โยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนในส่วนรวม ซึ่ง องค์ประกอบดังกล่าวถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะอันสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของ การปกครองตนเอง

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยผลแห่งกฎหมายมีอำนาจในการปกครองตนเอง มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนเพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและยังเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายของตน มีการควบคุมให้มีการไปปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย ตามที่ความต้องการของท้องถิ่นกำหนดตลอดจนมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อให้ใช้ในการกำกับ ควบคุมดูแลแต่กฎข้อบังคับข้อยอมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐแต่ทั้งนี้หน่วยงาน การปกครองท้องถิ่นยังในความรับผิดชอบกำกับดูแลในส่วนกลางเพื่อประโยชน์และความมั่นคง แห่งรัฐและประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง

1. แนวคิดและหลักการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นการกระทำหรือมาตรการที่รัฐบาลกลางหรือการบริหาร ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือการบริการ สาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นหรือโอนภารกิจบริการสาธารณะบางกิจการจาก รัฐไปให้หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นถือว่าเป็นกลไกที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีและน่าจะ ดีกว่าการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจหรือบริหารจัดการจากพื้นที่ที่ห่างไกล เพราะคนที่อยู่ใกล้กับ พื้นที่ย่อมรู้ปัญหาได้ชัดเจนกว่าและการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกระบวนการสำคัญที่สำหรับ ประชาชนไปโดยยังรากลึกถึงผู้สังคมน

ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546:

3) มีดังนี้

1. เน้นกระจายอำนาจทางการคลังและการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น เพื่อให้ ท้องถิ่นสามารถจัดงบประมาณของตนเองได้อย่างอิสระ
2. ส่งเสริมให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความชัดเจนและเหมาะสม ควบคู่กับ การเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่น
3. สนับสนุนให้ประชาชน ภาคประชาสังคมและองค์กรเอกชนเข้ามีส่วนร่วมใน การปกครองท้องถิ่นรวมทั้งให้มีระบบตรวจสอบและประเมินผลที่ดี

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการกระจายอำนาจรัฐบาลกลางได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่น จัดทำกิจการ การบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นและสามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารงานด้านการคลัง และการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นเพื่อให้สามารถจัดงบประมาณของตนเองได้อย่างอิสระ มีบุคลากร

เป็นของตนเอง กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความเหมาะสมควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพพร้อมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผลที่ดี

2. หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหลักการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาของตนเองในระดับท้องถิ่น ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ และหลักการกระจายอำนาจตั้งอยู่บนพื้นฐานประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ประการ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546: 3) ดังนี้

1. เป็นการแบ่งภาระของรัฐบาลกลางหรือหน่วยบริหารราชการส่วนกลาง
2. เป็นการทำให้ปัญหาในท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น
3. เป็นการส่งเสริมให้คนในแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถ และพัฒนาบทบาทตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง
4. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยและเป็นพื้นฐานสำคัญให้คนในท้องถิ่นได้ก้าวขึ้นไปดูแลปัญหาระดับชาติต่อไป
5. เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

สรุปได้ดังนี้ หลักสำคัญของการกระจายอำนาจเป็นหลักการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลและจัดการกับปัญหาของตนเองเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางและสามารถจัดการแก้ไขปัญหาปรับปรุงท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงบทบาทของตนเองเสริมสร้างความมั่นคงความเข้าใจให้แก่ชุมชนทำให้ประชาชนมีคุณภาพ

3. ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546: 3) ดังนี้

- 3.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ
- 3.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
- 3.3 มีอำนาจอิสระในการบริหารงานจัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง

3.4 ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วย การปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ตั้งงบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตาม กฎหมายเท่านั้น

สรุปได้ดังนี้ ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจใน การจัดเก็บรายได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมี อำนาจอิสระในการบริหารงานจัดทำกิจกรรมได้เองพอสมควร

4. จุดแข็งของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจปกครอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทใน การพัฒนาท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546: 4) ดังนี้

4.1 ทำให้มีการสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้นเพราะผู้บริหารที่มา จากการเลือกตั้งในท้องถิ่นจะรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่า

4.2 เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง

4.3 เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบ ประชาธิปไตย เพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักรับผิดชอบในการปกครอง ท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

สรุปได้ดังนี้ หลักการกระจายอำนาจปกครองสามารถสนองตอบความต้องการของ ท้องถิ่นได้ดีขึ้นและแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางส่งเสริมและพัฒนา ระบบ การเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่น รู้จักรับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

5. จุดอ่อนของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจ ให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการ พึ่งตนเองและ ตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง แต่ยังมีจุดอ่อนในการกระจายอำนาจปกครอง (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546: 4) ดังนี้

5.1 อาจก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่นซึ่งมีผลกระทบ ต่อเอกภาพทางการปกครองและความมั่นคงของประเทศ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอาจมุ่งแต่ ประโยชน์ของท้องถิ่นตน ไม่ให้ความสำคัญกับส่วนรวม

5.2 ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งอาจใช้อำนาจบังคับกดขี่คู่แข่งหรือประชาชนที่ไม่ได้อยู่ฝ่าย ตนเอง

5.3 ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้และบุคลากรประจำอยู่ทุกหน่วยการปกครองท้องถิ่น ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเหมือนการบริหารราชการส่วนกลาง

สรุปได้ดังนี้ หลักสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นยังมีการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่น การแก่งแย่งอำนาจมีความเลื่อมล้ำทางการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อเอกภาพการปกครองและความมั่นคงของประเทศ ประชาชนในท้องถิ่นมุ่งแต่ประโยชน์ของตนไม่ให้ความสำคัญกับส่วนรวมและมีอำนาจบังคับกักขังคู่แข่งจากผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งประชาชนที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายตนเองที่สำคัญทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้บุคลากรประจำ และไม่มีการสับเปลี่ยนเหมือนการบริหารราชการส่วนกลาง

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : ออนไลน์) กล่าวว่าเทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่น การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพ ฯ ร.ศ. 116 พ.ศ.2440 โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ฯ ร.ศ. 116 ในส่วนภูมิภาค มีการตราพระราชบัญญัติการจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อย ๆ มาจนถึงปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

เทศบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2549 : 181-182 ; อ้างถึงใน วีระชัย เสงฆฎีกุล. 2550 : 28-29) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคลแบ่งเป็น 3 ประเภท โดยใช้เกณฑ์ประชากรคือ เทศบาลตำบลเทศบาลเมือง และเทศบาลนคร โครงสร้างของเทศบาลจะประกอบด้วยฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี ซึ่งอาจจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.)

การจัดตั้งเทศบาล

วีระชัย เสงฆฎีกุล (2550: 37) เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้

จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาล โดยการตราพระราชกฤษฎีกายกฐานะท้องถิ่นนั้นขึ้นเป็นเทศบาล
เทศบาลมีฐานะเป็นทบวงการเมืองและเป็นนิติบุคคล

เทศบาลตำบล

พระราชบัญญัติเทศบาลมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาลตำบล โดยเฉพาะ
โดยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐบาลที่จะพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควร (พระราชบัญญัติเทศบาล. 2546:
ออนไลน์)

องค์การของเทศบาล ประกอบด้วยสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี

1. สภาเทศบาล

สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี สภาเทศบาลมีประธานสภา 1
คนและรองประธานสภา 1 คน ซึ่งเลือกตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาล โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้
แต่งตั้งตามมติของสภาเทศบาล ประธานสภาและรองประธานสภาอยู่ในตำแหน่งจนครบอายุของ
สภาเทศบาลสภาเทศบาลตำบลมีสมาชิกจำนวน 12 คน สภาเทศบาลเมืองมีสมาชิกจำนวน 18 คน
และสภาเทศบาลนครมีสมาชิกจำนวน 24 คน สภาเทศบาลทำหน้าที่ร่างเทศบัญญัติติดตามและ
ตรวจสอบการทำงานของนายกเทศมนตรี

2. นายกเทศมนตรี

นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลและ
ดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่การดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2
วาระไม่ได้

ก่อนนายกเทศมนตรีจะเข้ารับหน้าที่ต้องแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล โดยไม่มี
การลงมติภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี หากนายกเทศมนตรีไม่
สามารถแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล ได้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้นายกเทศมนตรีจัดทำ
นโยบายแจ้งเป็นหนังสือส่งให้สมาชิกสภาเทศบาลทุกคนภายใน 7 วัน รวมทั้งต้องจัดทำรายงานและ
แสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี

อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรีมีดังนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของ
เทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย เทศบัญญัติ และนโยบาย
2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการ
นายกเทศมนตรี
4. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น
นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้
ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย โดยเทศบาลตำบลให้
มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 2 คน เทศบาลเมืองให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 3 คน เทศบาลนคร
ให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 4 คน

ให้มีปลัดเทศบาลคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาลรอง
จากนายกเทศมนตรี และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบาย
และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาลและที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12

พ.ศ. 2546

มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลตำบล ดังต่อไปนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอย

และสิ่งปฏิกูล

4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

มีหน้าที่อาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาลตำบล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
3. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
4. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
5. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
6. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
9. เทศพาณิชย์

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (มาตรา 16) ดังนี้

1. การจัดแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุข
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ

ผู้ด้อยโอกาส

ท้องถิ่น

11. การบำรุงรักษาศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดี
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมการกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย

โรงพยาบาลและสาธารณสุขสถานอื่น ๆ

24. การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามข้อ 1 ต้องดำเนินการตาม “แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบการประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับท้องถิ่น เพราะแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดทิศทางของการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้แผนพัฒนาของท้องถิ่นยังเป็นตัวกำหนดงบประมาณที่จะใช้จ่ายในปีงบประมาณในแต่ละท้องถิ่นนั้นด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนา และกำหนดเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น โดยให้มีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

1. ความหมายของการวางแผน

การวางแผน เป็นตัวชี้เป้าหมายในกิจกรรมตามที่ชุมชนต้องการและจะทำให้งบประมาณของประเทศจากรัฐบาลกลาง และรัฐบาลท้องถิ่นตอบสนองตรงไปที่แผนของภาคประชาชน ซึ่งได้กำหนดชัดเจนว่ากิจกรรมใดชุมชนสามารถทำเองได้ กิจกรรมใดที่ชุมชนต้องของบประมาณจากรัฐบาลท้องถิ่นสนับสนุนในบางส่วนและกิจกรรมใดที่ต้องการให้รัฐบาลกลาง และงบประมาณส่วนกลางตอบสนองและกระทำซึ่งเป็นที่ชุมชนไม่สามารถทำเองได้ ความหมายของการวางแผน ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548: 17) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่าเป็นการพิจารณาแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนาเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ

เทียนฉาย กิระนันท์ (มปป: 1-2) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง “กระบวนการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการกำหนดกรอบและแนวทางในการดำเนินงานเป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่จะดำเนินการ ทิศทาง และวิธีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด และภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นระบบ มีความต่อเนื่องสอดคล้องในการกำหนดและตัดสินใจล่วงหน้าสำหรับกิจกรรมหนึ่งๆว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด ที่ใด โดยใคร” นอกจากนี้ยังระบุว่า “แผน” เป็นผลผลิตของการวางแผน โดยแผนเป็นผลลัพธ์ที่เป็นเอกสารที่ได้จากกระบวนการวางแผนทั้งกระบวนการ สำหรับใช้เป็นหลักฐานยืนยันการวางแผนที่ได้จัดทำขึ้น

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543: 4) ได้ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การกำหนดว่าจะไร อย่างไร แผนเป็นผลผลิตที่จะมีวิธีการทำที่แน่นอน ชัดเจน มีขั้นตอนในเรื่องของกระบวนการวางแผน ซึ่งมีลักษณะ 2 ประการพอสรุปได้ดังนี้ คือ ผลที่ไม่ปรากฏรูปลักษณะคือแผนที่ไม่ได้ทำมาเป็นรูปร่างเป็นการคิดอยู่ในสมอง หรือในใจไม่ได้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนอีกแผนหนึ่งเป็นแผนอย่างเป็นทางการและเป็นขององค์การแผนลักษณะนี้จะต้องบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีรูปแบบชัดเจน ขั้นตอนการปฏิบัติต้องชัดเจน

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2544: 55) ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การวางแผนอนาคตไว้สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และความอยู่รอดขององค์กร นักบริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ หรือไม่จะเป็นผู้นำประเทศ องค์กรล้วนต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญ ซึ่งเป็นการที่จะนำพาให้ประเทศและองค์กรประสบความสำเร็จ

ดังนั้นการวางแผน หมายถึง กระบวนการวินิจฉัยและการตัดสินใจที่เกี่ยวกับสภาพการณ์และการกำหนดสิ่งที่ต้องการที่จะพัฒนาในองค์กรไว้ในอนาคต เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งการกำหนดแนวทางการพัฒนาต้องมีแบบแผนการพัฒนาที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

2. ความสำคัญของการวางแผน (Significance of Planning)

องค์กรใดๆก็ตามที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีการวางแผน ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นอันดับแรกที่มีความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดี ความสำคัญของการวางแผนมี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 ค: 3) ดังต่อไปนี้

2.1 เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยาก ซับซ้อน ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาส ทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่างๆในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารรูปร่างขององค์กร ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น

2.2 ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ๆเข้ามาในองค์กร ทั้งนี้ เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดร จึงทำให้มีการยอมรับแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) เข้ามาในองค์กรยุคปัจจุบัน

2.3 ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนาทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

2.4 เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากขึ้นเป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

2.5 ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงาน เนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการและงานวิจัยต่างๆมาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

ดังนั้นความสำเร็จขององค์กรสิ่งแรกคือการวางแผนเพราะเป็นกระบวนการจัดการที่ดีลดปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนและทำให้เกิดการยอมรับความคิดใหม่เข้ามาในองค์กรทำให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนาและเกิดความแจ่มชัดของการดำเนินงานที่ชัดเจนอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

3. ประโยชน์ของการวางแผน (Advantages of Planning)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 ค: 3) กล่าวว่า โดยทั่วไปการวางแผนคือการกำหนดความต้องการ การกระทำ วิธีการปฏิบัติ รวมถึงผลจากการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้หลักวิชาการ เหตุผล รวมทั้งตัวเลขข้อมูล และปัญหาประกอบ ทำให้นักบริหารหรือผู้ปฏิบัติได้ทราบว่าจะทำอะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร เพื่ออะไรอย่างแน่ชัด เป็นแนวทางนำไปสู่การทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง อย่างได้ผล ประโยชน์ที่ได้จึงเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การทำงานที่ถูกต้องและอย่างได้ผล การมีแผนทำให้รักษาระดับความคงเส้นคงวา หรือมีดุลยภาพในเรื่องของความไม่แน่นอน ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการตัดสินใจ ทำให้การปฏิบัติงานไปได้อย่างประหยัด และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ค่าใช้จ่ายลดลง ทำการประสาน

ร่วมมือมีข้อผิดพลาดน้อย ทำให้การควบคุมง่ายขึ้นปกติแล้วในแผนกำหนด เป้าหมายวัตถุประสงค์ของแผนงาน รวมทั้งมาตรฐานการปฏิบัติ และมีการกำหนดผลที่ได้ หรือผลงานไว้ล่วงหน้า ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไรการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีปฏิบัติในแผนอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต จะได้กำหนดไว้ล่วงหน้าในบางกรณี เช่นถ้าเกิดกรณีที่ไม่เป็นตามแผนแล้วจะดำเนินตัดสินใจอย่างไร ที่ยังคงคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของแผนเป็นหลักการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย (Attention of Objectives) การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทาง เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแจ่มชัดก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. ประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวกับการใช้สติปัญญา เพื่อคิดวิธีการให้องค์การบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานในฝ่ายต่าง ๆ มีการประสานงานกันดี กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์กร

3. ลดความไม่แน่นอน (Reduction of Uncertainty) การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลง เพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ในอนาคต การวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว ทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต และได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basis of Control) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่สามารถมีการควบคุม กล่าวได้ว่า แผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourage Innovation and Creativity) การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นจะเป็นการระดมปัญหาของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กร

6. พัฒนาแรงจูงใจ (Improve Motivation) ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานด้วย เพราะเขารู้อย่างชัดเจนว่าองค์การคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนั้นการวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7. พัฒนาการแข่งขัน (Improve Competitive Strength) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงาน เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร

4. หลักการพื้นฐานในการวางแผน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 ข: 5-6) กล่าวว่า การวางแผนเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคต และตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นการวางแผนประกอบด้วยหลักการพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ

4.1 การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (Contribution to Purpose and Objectives) ในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นนั้น จะต้องเกี่ยวพันและอำนวยความสะดวกให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรสัมฤทธิ์ผล หลักการนี้เกิดขึ้นจากธรรมชาติขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์กรบรรลุตามเป้าหมาย

4.2 การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของกระบวนการจัดการ (Primary Step of Management Process) ซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การควบคุม การวางแผนเป็นงานเริ่มต้นก่อนขั้นคอนอื่น ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง

4.3 การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคน (Pervasiveness of Planning) การวางแผนเป็นงานของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารในระดับที่ต่างกันต่างก็มีความรับผิดชอบควบคุมให้งานที่ตนกระทำอยู่ให้ประสบความสำเร็จฉะนั้นการวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

3.4 ประสิทธิภาพของแผนงาน (Efficiency of Planning) ในการวางแผนนั้น ผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการวางแผน ซึ่งสามารถพิจารณาการจากการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการลงทุนอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น การใช้เวลา เงิน เครื่องมือ แรงงาน และการบริหารที่ดีสร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิกในองค์กร

ดังนั้นพื้นฐานของการวางแผนเกิดจากกระบวนการและเป้าหมายที่วางไว้จากผู้วางแผน หรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์กรมีกระบวนการจัดการและต้องเป็นหน้าที่ของผู้บริหารรับผิดชอบ ให้งานประสบความสำเร็จและต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการวางแผนและบริหารที่ดีให้แก่องค์กร

5. ขั้นตอนในการจัดทำแผน

การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามควรจะมีลำดับขั้น และขั้นตอนทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวางแผนก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการลำดับ ขั้นในการวางแผน พร้อมนี้ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุภาพร พิศาลบุตร (2548: 56-59) ได้นำเสนอตัวแบบการวางแผน (Planning Model) หรือกรอบของกระบวนการวางแผน (Conceptual FrameWork) ว่ามีขั้นตอนหลัก 4 ประการตามลำดับที่สัมพันธ์กันคือการทบทวนข้อมูลเบื้องต้น การประมวลทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา การกำหนดการควบคุมกำกับงาน และการกำหนดการอำนวยความสะดวกคือ

1. การทบทวนข้อมูลเบื้องต้น เป็นการประเมินสถานการณ์ในบริบทหรือภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่และที่เป็นแนวโน้มในช่วงระยะเวลาที่แผนงานครอบคลุมไว้ โดยการประเมิน เช่นนี้มุ่งไปที่ตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการทบทวนดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงความเป็นมา ความสำคัญ ขอบเขต และเป็นที่มาของข้อสรุปแนวคิดในเชิงปัญหาหรือประเด็นในการพัฒนาหรือ แนวโน้มในการดำเนินงานต่อไป ซึ่งผลของการทบทวนข้อมูลครั้งนี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการกำหนดควิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์

2. การประมวลทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา โดยข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจากการศึกษาทบทวนจะถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาถึงแนวทางในการดำเนินงานที่มัก เรียกว่า “กลยุทธ์” ซึ่งจำเป็นต้องมีการประมวลทางเลือกที่มีอยู่แล้วและมีการเลือกสรรตามเกณฑ์ ต่างๆ ที่กำหนดอย่างเหมาะสมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานต่อไป

3. การกำหนดการอำนวยความสะดวก เป็นการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามแนวทางหลักหรือกลยุทธ์ โดยเงื่อนไขดังกล่าว ได้แก่ เงื่อนไขด้านบุคลากร การเงิน การพัสดุ ทรัพยากร และเงื่อนไขด้านเวลา ผลลัพธ์ในองค์ประกอบนี้ก็คือ แผนการบริหารจัดการนั่นเอง

4. การกำหนดการควบคุมกำกับงาน เป็นองค์ประกอบที่มีการสร้างเงื่อนไขเพื่อการตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงในขณะที่มีการปฏิบัติการตามแผน สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ แผนกิจกรรมต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายนี้ เช่น แผนการกำกับงาน แผนการนิเทศงาน แผนการปรับปรุงงาน เป็นต้น

สรุปได้ดังนี้ ขั้นตอนการในการจัดทำแผนเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลเริ่ม จากกระบวนการวางแผนที่มีความสัมพันธ์ตามลำดับขั้นตอนต้องมีการทบทวนข้อมูลพื้นฐานหรือ ข้อมูลเบื้องต้น ความสำคัญขอบเขต เพื่อนำไปกำหนดควิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และ

วัตถุประสงค์โดยนำข้อมูลมาประมวลทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสามารถนำไปกำหนดเงื่อนไข ในการปฏิบัติงานตามแนวทางหลักหรือกลยุทธ์เพื่อการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงงานต่อไป

6. ลักษณะของแผนที่ดี (Requirement of a Good Plan)

การวางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนที่กำหนดขึ้นนั้น จะต้องเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การสัมฤทธิ์ผล ดังนั้นแผนที่ดีควรมีลักษณะ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 ก: 7-8) ดังนี้

6.1 แผนควรจะมีลักษณะชี้เฉพาะมากกว่ามีลักษณะกว้างหรือกล่าวทั่ว ๆ ไป (It should be specific rather than general) การชี้เฉพาะถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจน และโอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดหรือนำไปใช้ผิด ๆ นั้นน้อยมาก ฉะนั้นการจัดทำแผนจะต้องมีลักษณะเฉพาะ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างถูกต้อง ไม่ต้องตีความกัน ในลักษณะต่าง ๆ และบางครั้งการตีความนั้น อาจทำให้ดำเนินการที่ผิดทิศทางไปก็เป็นไป

6.2 แผนควรจะจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้แล้วและสิ่งที่ยังไม่รู้ให้ชัดเจน (A plan should distinguish between the known and the unknown) เพราะการวางแผนเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต ฉะนั้นการจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้และรู้ให้เห็นเด่นชัด จะทำให้ผู้ใช้แผนคำนึงถึงและพิจารณาสิ่งที่ยังไม่รู้ให้รอบคอบ

6.3 แผนควรมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุผลและสามารถนำไปปฏิบัติได้ (A plan should be logical and practical) ซึ่งเรื่องนี้นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้วางแผน จะต้องใช้การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ญาณเป็นฐานในการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

6.4 แผนจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับได้ (The plan must be flexible and capable of being modified) แผนที่นำไปใช้จะต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่สามารถเกิดได้ทุกขณะ นอกจากนั้นการดำเนินการต่างๆ มักจะมีตัวแปรต่างๆ จำนวนมาก ที่มีผลกระทบต่อแผน ฉะนั้นแผนที่ดีจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป

6.5 แผนจะต้องได้รับการยอมรับจากกระบวนการที่เกี่ยวข้อง (The plan must be acceptable to the persons who adopt it and to the persons who are affected) ทั้งนี้ เนื่องจากการยอมรับจะนำมา ซึ่งความตั้งใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำแผนไปปฏิบัติ ถ้าแผนที่วางนั้นได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องย่อมเป็นผลดีแก่การดำเนินงานขององค์การเป็นอย่างยิ่ง

สรุปได้ดังนี้ แผนที่ดีสามารถชี้เฉพาะลักษณะเฉพาะให้เกิดความชัดเจนตามแผนที่ดำเนินงานตามแผนไปอย่างถูกต้องและจำแนกความแตกต่างสิ่งรู้และไม่รู้ให้ชัดเจนเชื่อมโยงอย่างมี

เหตุผลตัดสินใจเลือกแนวทางไปปฏิบัติได้ และมีความยืดหยุ่นสามารถปรับได้ตามสถานการณ์และต้องได้รับจากผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

7. ประเภทของแผน

สำหรับประเภทของการวางแผนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546 ก: 8-9) ได้ดังนี้

7.1 จำแนกตามระดับการจัดการ

7.1.1 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นการวางแผนระยะยาวขององค์กร มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูง

7.1.2 การวางแผนกลยุทธ์วิธี (Tactical Planning) หรือการวางแผนบริหาร (Administrative Planning) เป็นแผนระยะปานกลาง 1 - 5 ปี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับกลาง มีหน้าที่กำหนดกรอบ ทิศทางสำหรับแผนปฏิบัติการ (Operation Plans)

7.1.3 การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นแผนระยะสั้น 1 ปี ใช้ในการปฏิบัติงานประจำวัน (Day - to - Day Operation)

7.2 จำแนกตามหน้าที่ทางธุรกิจ

7.2.1 การวางแผนด้านการตลาด (Marketing Planning) เกี่ยวกับการตลาด เช่น กำหนดราคาสินค้า ส่งเสริมการขาย

7.2.2 การวางแผนด้านการผลิต (Production Planning) เกี่ยวกับการผลิต เช่น กระบวนการผลิต ปริมาณการผลิต

7.2.3 การวางแผนด้านการเงิน (Financial Planning) เกี่ยวกับการเงิน การลงทุน การจัด หาทุน

7.2.4 การวางแผนด้านบุคลากร (Personnel Planning) เกี่ยวกับการวางแผนด้านอัตรากำลังคน การฝึกอบรม ค่าจ้าง

7.2.5 การวางแผนด้านอื่น ๆ (Any Other Major Planning) ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับองค์กร

7.3 จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติงาน

7.3.1 การวางแผนใช้ประจำ (Standard Planning) ใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ งานประจำ การทำงานของพนักงาน

7.3.2 การวางแผนที่ใช้เฉพาะครั้ง (Single Planning) เป็นแผนเสริมข้อแรก เพราะอาจเกิดปัญหาหรือสถานการณ์ในการปฏิบัติได้ ใช้ได้ครั้งเดียวและจะไม่นำมาใช้อีก เช่น แผนงาน โครงการ งบประมาณ เป็นต้น ช่วยลดความเสี่ยง

7.4 จำแนกตามระยะเวลา

7.4.1 การวางแผนระยะสั้น (Short – Range Planning) มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ระหว่าง 1 ถึง 3 ปี การวางแผนระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาวประสบความสำเร็จ แผนระยะสั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนระยะยาว องค์การจึงจะดำเนินการ ไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างราบรื่น

7.4.2 การวางแผนระยะปานกลาง (Medium – Range Planning) เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 5 ปี

7.4.3 การวางแผนระยะยาว (Long – Range Planning) เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการวางแผนตามระยะเวลา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว อาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้น เพราะสภาพขององค์การในยุคปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและระหว่างประเทศ

7.5 จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน การวางแผนกายภาพ (Physical Planning) เป็นการวางแผนด้านทำเลที่ตั้ง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดหาเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ

7.6 การจำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผน แบ่งออก 7 ประเภท คือ วัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีปฏิบัติงาน วิธีการ มาตรฐาน งบประมาณ และแผนงาน

สรุปได้ดังนี้ แผนต้องสามารถจำแนกได้ตามประเภทต่างๆตามลักษณะพื้นฐาน จำแนกตามระดับการจัดการ มีระยะยาว ระยะปานกลาง และระยะสั้น จำแนกแผนตามหน้าที่ธุรกิจเกี่ยวกับการตลาด การเงิน การผลิต ด้านบุคลากร จำแนกตามระยะเวลา ตามลักษณะคุณค่า การใช้งาน ขอบข่ายลักษณะของแผน

แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ความเป็นมาของแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การจัดทำแผนพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่ามีความสำคัญมากโดยได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548: ออนไลน์) ได้มีบทความเกี่ยวกับแนวความคิดและความเชื่อพื้นฐานในการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มองค์กรชุมชน โดยเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่ม องค์กรชุมชนมิใช่หมายถึง เฉพาะการเข้าร่วมในช่วงเวลาทำกิจกรรมเท่านั้น แต่กระบวนการมีส่วนร่วมควรจะให้กลุ่มองค์กรชุมชนจะต้องเริ่มตั้งแต่การได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

และในที่สุดจึงเข้าร่วมลงมือปฏิบัติด้วย โดยบุคคลกลุ่มจะเข้าร่วมในกิจกรรมใดด้วยจิตวิญญาณนั้น บุคคลนั้นจะต้องมีความเข้าใจปัญหาตนเอง และตระหนักถึงสิทธิของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะดีขึ้นได้ก็ด้วยการที่บุคคลได้รับข้อมูลใหม่ที่ช่วยเพิ่มอำนาจทางความคิดและมีโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

1.2 บทบาทหญิง ชาย ในการพัฒนามีความเชื่อว่าหญิงและชายจะต้องมีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาเท่าเทียมกัน จึงมุ่งเน้นการจัดเวทีให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรมในสัดส่วนที่เท่า หรือใกล้เคียงกับชาย

1.3 เน้น “ชาวบ้าน” เป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนา การเริ่มต้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมควรจัดอบรมหรือการประชุมกลุ่มองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมคือ กระบวนการที่ไม่กำหนด ขอบเขต อย่างไม่เอื้ออำนวยของการอบรมหรือประชุมที่ให้ชาวบ้านหรือผู้เข้ารับการอบรมหรือประชุมเป็นเพียงผู้รับฟัง และมีเนื้อหาที่วิทยากรเป็นผู้บรรยายอย่างเดียวนั้น แต่กระบวนการดังกล่าวนี้จะเน้นกระบวนการที่ผู้ดำเนินการจะกระตุ้นให้ชาวบ้านหรือผู้เข้าอบรมหรือประชุมร่วมกัน สืบหา ปัญหา และร่วมวิเคราะห์ปัญหาของพวกเขา ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจหรือการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ร่วมในกระบวนการ

1.4 กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ความเชื่อว่าผู้ใหญ่หรือชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้มีบทเรียน ประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีสำหรับผู้ใหญ่จะต้องเริ่มจากการเคารพ ประสบการณ์ บทเรียนของพวกเขาต่อเชื่อมกับความรับรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม และเรื่องราวอันเป็นเนื้อหาของการเรียนรู้จะต้องส่งผลต่อการแก้ปัญหาที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่ ฐานความเชื่อในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลแบบมีส่วนร่วมเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านผู้นำท้องถิ่น กลุ่ม และองค์กรชุมชนได้ใช้ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเวทีในการกำหนดทิศทางร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาระดับตำบล การเข้ามีส่วนร่วมของชาวบ้าน ผู้นำ กลุ่ม องค์กรชุมชนอย่างแท้จริง น่าจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เข้มแข็งสามารถเป็นหน่วยงานในการบริหารจัดการ การประสานงาน การวางแผน การบริหารงบประมาณ และข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ

2. แนวคิดหลักและประเภทของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 14-16) กล่าวว่า จากแนวคิดในการวางแผน และหลักการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในเชิงยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวคิดในการจัดทำและประสานแผนพัฒนาอย่างน้อย 4 แนวคิด ดังนี้

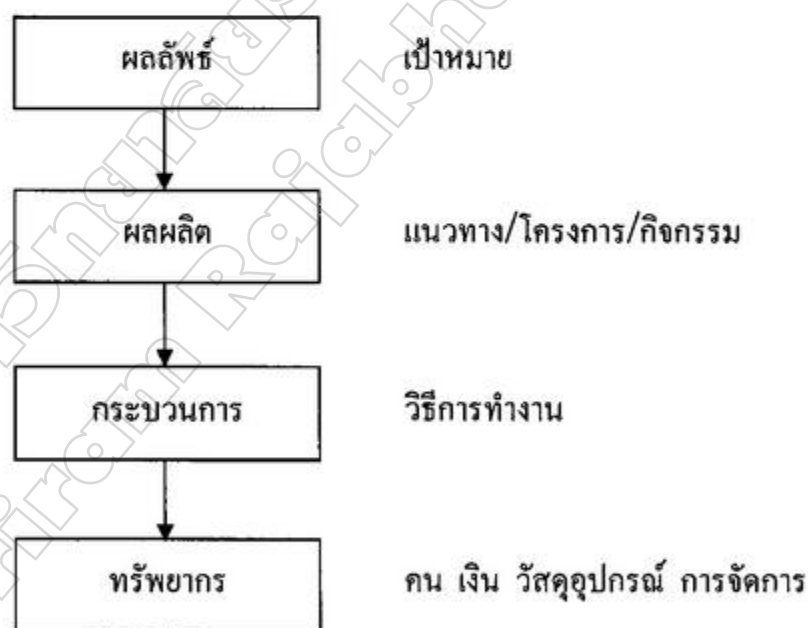
แนวคิดที่ 1 กระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เริ่มต้นด้วยการตอบคำถามอย่างเป็นขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหาว่ามาจากสาเหตุอะไร มีจุดประสงค์อย่างไร และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

แนวคิดที่ 2 กระบวนการและเนื้อหาของวิชาการจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมุ่งสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ โดยจะต้องตอบคำถาม คือ จะทำไปทำไม ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และใครเป็นผู้รับผิดชอบ

แนวคิดที่ 3 ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการเมืองอนาคตที่ต้องอาศัยความรู้ที่เกิดขึ้นหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือเรียนรู้จากผู้อื่น โดยอาศัยการเปรียบเทียบจากบทเรียนจากความสำเร็จแล้วนำมาสรุป วิเคราะห์

แนวคิดที่ 4 การตัดสินใจต้องมีการตัดสินใจด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล และผสมผสานหลักการตัดสินใจแบบมีเหตุผล กับหลักการที่เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องมุ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องปรับกระบวนการคิด โดยมุ่งเน้นผลที่จะเกิด (ผลลัพธ์) เป็นตัวตั้ง และนำมาคิดหางานที่จะทำ (ผลผลิต) รวมทั้งวิธีการที่จะทำงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ (กระบวนการ) ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาจัดสรรทรัพยากรการบริหาร เพื่อดำเนินการอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถแสดงแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 แนวทางการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 15)

3. หลักการสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 17) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนามีความสำคัญต่อการพัฒนา เนื่องจากการเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนในการที่จะแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น โดยหลักสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนา มีดังนี้

3.1 ต้องมีวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายของการพัฒนาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการประชาคมในการระดมความคิดเห็นและความต้องการของคนในท้องถิ่นว่าต้องการท้องถิ่นให้เดินไปในทิศทางใด

3.2 ต้องครอบคลุมใน 3 มิติ คือ ครอบคลุมภารกิจทุกด้านที่กฎหมายกำหนด ครอบคลุมเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ และครอบคลุมทุกพื้นที่หมู่บ้านในตำบล

3.3 สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของชาติ โดยคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาของชาติ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และแนวทางการพัฒนาจังหวัดและอำเภอ

3.4 ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนต้องแสวงหา ตรวจสอบ ศึกษาให้ชัดเจนว่าปัญหาที่แท้จริงของประชาชนคืออะไร และปัญหาใดที่มีความเร่งด่วนน้อยกว่ากัน และประชาชนต้องการมากที่สุด

3.5 ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยประชาชนร่วมการจัดทำแผนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา ร่วมเสนอปัญหาความต้องการ โครงการ/กิจกรรมตามกระบวนการประชาคม

3.6 ให้ประชาชนได้ประเมิน โครงการที่ปฏิบัติตามแผนของ โดยเมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ดำเนินการจัดประชาคมเพื่อเปิด โอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นกับผลงานในรอบปีที่ผ่านมา

3.7 ยึดหลักความเป็นไปได้และมีประโยชน์สูงสุดในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาของเทศบาล จะต้องพิจารณาเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริงเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

3.8 ต้องนำแผนการพัฒนาไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เทศบาลตำบลจัดทำแผนการพัฒนาแล้วจะต้องนำแผนไปปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ให้ เทศบาลบริหารกิจการให้เป็นไปตามแผนการพัฒนาตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 59 โดยใช้แผนเป็นฐานในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี/เพิ่มเติม

สรุปได้ดังนี้ แผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ให้ไปทิศทางเดียวกันและครอบคลุมทุกด้านทุกภารกิจและสอดคล้องกับทิศ

ทางการพัฒนาของชาติสามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประเมิณผลโครงการตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม

4. ลักษณะของแผนพัฒนา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 18) กล่าวว่า แผนพัฒนา คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้า โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีลักษณะดังนี้

4.1 เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ

4.2 เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน

4.3 เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณ

สรุปได้ดังนี้ ลักษณะของแผนพัฒนาเป็นลักษณะที่กำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นเป็นโครงการที่นำมาจากแผนยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติและพัฒนาได้โดยการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันได้เกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณ

5. วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 18) รายงาน

5.1 เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ

5.2 เป็นเครื่องมือในการจัดท่างบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนา ในปีที่จะจัดท่างบประมาณรายจ่ายประจำปีไปจัดท่างบประมาณ เพื่อให้กระบวนการจัดท่างบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

สรุปได้ดังนี้ ท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนพัฒนามีกระบวนการจัดการมีเป้าหมายของแผนทุกแผนเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่นๆดำเนินไปด้วยความสอดคล้องและประสบความสำเร็จไปสู่การพัฒนาปฏิบัติและเป็นเครื่องมือในการจัดท่างบประมาณด้านต่างๆให้เป็นไปอย่างรอบคอบโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

6. ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 18) กล่าวว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีเครื่องมือที่จะช่วยในการพัฒนาอย่างรอบคอบ และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยงและส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากร การบริหารของท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย เงิน คน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า

7. องค์กรจัดทำแผนพัฒนา

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดองค์กรในการจัดทำแผน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548: 19) ดังนี้

7.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

7.1.1 ผู้บริหารท้องถิ่นประธาน

7.1.2 รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกคน กรรมการ

7.1.3 สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ

7.1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ

7.1.5 ผู้แทนภาคราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจ ที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน กรรมการ

7.1.6 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน แต่ไม่เกินหกคน กรรมการ

7.1.7 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการและเลขานุการ

7.1.8 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน ผู้ช่วยเลขานุการ

7.2 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

7.2.1 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานกรรมการ

7.2.2 หัวหน้าส่วนราชการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการ

7.2.3 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ

7.2.4 หัวหน้าส่วนราชการที่มีหน้าที่จัดทำแผน กรรมการและเลขานุการ

7.2.5 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย ผู้ช่วยเลขานุการ

7.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

7.3.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

7.3.1.1 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง

7.3.1.2 ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย

อำนาจ

7.3.1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด โดยให้น้ำหนัก
 คำเนิการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลต่อประชาชนโดยตรง เช่น การแก้ไขปัญหา
 ความยากจน การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพ

7.3.1.4 กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นในเขตจังหวัด

7.3.1.5 นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น

7.3.1.6 แผนชุมชน

ในการนำประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนา ให้้องค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นคำนึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ มา
 ประกอบการพิจารณา

7.3.2 ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไข
 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา

ในการจัดทำร่างแผนพัฒนา ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนตำบล
 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง นำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกิน
 ศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาแต่หากเกินศักยภาพของ
 เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมาย
 จัดตั้ง ให้เสนอปัญหาความต้องการไปยังองค์กรบริหารส่วนจังหวัด และให้้องค์การบริหารส่วน
 จังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาของ้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามอำนาจหน้าที่

7.3.3 พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน

7.3.4 ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

7.3.5 พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

7.3.6 ให้คณะกรรมการพัฒนามีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านใน

การรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือ
 กิจกรรม เพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลด้วย

7.4 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่จัดทำร่าง
 แผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่าง
 แผนการดำเนินงานและจัดทำร่างข้อกำหนด

7.5 ผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณสมบัติตาม (5.5.1) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (5.5.2 - 5.5.7)
 ดังต่อไปนี้

7.5.1 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต สามารถตรวจสอบพฤติกรรมได้

7.5.2 เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

7.5.3 เป็นพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

7.5.4 เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเป็นกรรมการ

7.5.5 ดิคาเสพติคให้โทษ

7.5.6 เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

7.5.7 ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปและพ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปี นับถึงวันที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

สรุปได้ดังนี้ การจัดทำแผนจำเป็นต้องมีผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนจากหน่วยงานหรือชุมชนเป็นคณะกรรมการสนับสนุน การจัดทำแผน กำหนดอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางที่กำหนด โดยคำนึงถึงงบประมาณด้านการคลังและความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการหากเกินศักยภาพของตนเอง นำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจารณาต่อไป

8. ขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนา

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 การจัดทำแผนพัฒนาให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548: 20) ดังนี้

8.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการ พัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนารวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำ แผนพัฒนา

8.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการ พัฒนา ปัญหาความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนา ท้องถิ่น

8.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนา เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

8.4 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนา สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาต่อสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน จึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาต่อไป

สรุปได้ดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาจำเป็นต้องมีการลำดับขั้นตอนในการจัดทำแผนเพื่อ สนองตอบต่อประชาชน โดยมีคณะกรรมการท้องถิ่นร่วมประชาคมนำข้อมูลในชุมชนมากำหนด

วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนพร้อมทั้งรวบรวมปัญหาจัดทำร่างแผนเพื่อเสนอต่อผู้บริหารพิจารณาอนุมัติใช้แผนพัฒนาต่อไป

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. รายละเอียดขั้นตอนการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย. 2549: ที่ มท 0810.2/ว 712)

- 1.1 จัดทำแผนปฏิบัติการประชาคมหมู่บ้าน โดยกำหนด วัน เวลา สถานที่ ที่จะดำเนินการประชาคมให้ชัดเจน
- 1.2 ปิดประกาศแจ้งให้ทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้รับทราบ หรือประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้านและเทศบาลก่อนวันทำการประชุมประชาคมล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน
- 1.3 แจ้งประสานแผนปฏิบัติการประชาคมหมู่บ้านไปยังบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต., เทศบาล อำเภอ โรงเรียน วัด ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้แทนหมู่บ้าน/ชุมชน ฯลฯ
- 1.4 ดำเนินการประชาคมตามกำหนด
- 1.5 รายงานผลการประชาคมให้หมู่บ้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อประสานการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 1.6 ติดตามผล

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการจัดประชาคม

ที่มา: กระทรวงมหาดไทย (2549: ที่ มท 0810.2/ว 712)

2. คุณสมบัติของประชาคมหมู่บ้าน

คณะกรรมการของหมู่บ้าน/ชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ (2549: ที่ มท 0810.2/ว 712) ดังนี้

2.1 ต้องเป็นคนไทย

2.2 บรรลุนิติภาวะและราษฎรในหมู่บ้านให้การยอมรับนับถือ เช่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนนำกลุ่มองค์กร ผู้อาวุโส ฯลฯ

2.3 ต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน

3. หลักเกณฑ์ในการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน

ประชาคม เป็นการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มาวมกันมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันภายใต้ขอบเขตของ กฎหมายและศีลธรรมอันดีของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ด้วยกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกันด้วยความรู้สึกสำนึกในความเป็นเจ้าของชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2549: ที่ มท 0810.2/ว 712)

3.1 ประธานคณะกรรมการ และคณะกรรมการ จะต้องดำเนินการประชุมเพื่อให้ประชาชนทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะปัญหา/ความต้องการแก่ที่ประชุมโดยอิสระ และประการสำคัญต้องเป็นผู้ที่ทราบข้อมูล ปัญหา ความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน

3.2 ต้องบันทึกข้อมูลทุกปัญหา/ความต้องการไว้อย่างโปร่งใสและเปิดเผยทุกกรณี

3.3 การจัดกลุ่มปัญหา/ความต้องการ/การจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือก โครงการต้องเป็นไปตามมติของราษฎรผู้เข้าร่วมประชาคมหมู่บ้าน

3.4 คณะกรรมการอาจแสดงความคิดเห็นร่วมกับประชาชนได้ แต่ไม่อาจชี้นำการทำประชาคมอันเป็นเหตุทำให้ผู้เข้าร่วมเวทีต้องยอมรับข้อเสนอของตนเองด้วยความเกรงใจได้

4. การพิจารณาปัญหา/ความต้องการ

คณะกรรมการ จะรวบรวมปัญหา/ความต้องการทั้งหมด และบันทึกลงในแบบฟอร์มเพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา/ความต้องการ ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เริ่มจากการพิจารณา กระทรวงมหาดไทย (2549: ที่ มท 0810.2/ว 712)

4.1 การจัดกลุ่มปัญหาว่าเป็นเรื่องของส่วนรวมหรือส่วนตัว

4.2 การจัดลำดับความสำคัญตามความเร่งด่วน/ความต้องการ

4.3 งบประมาณ

4.4 ประโยชน์/ความคุ้มค่า

4.5 วิธีการแก้ปัญหา พิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ

5. ความเป็นมาของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางมากขึ้น โดยมีเพียงที่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังคงขยายบทบาทหน้าที่ออกไปรวมถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้มืองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น (คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547: 13)

ดังนั้น เพื่อเป็นการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จึงได้จัดทำ “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548” ขึ้น โดยได้กำหนดให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรเองเป็น 2 ประเภท (คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547: 2) คือ

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว
2. แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

6. ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 5) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 กำหนดให้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไว้ แต่ไม่ได้กำหนดห้วงระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาว่าเป็นแผนระยะกี่ปี ดังนั้นเทศบาลจึงสามารถที่จะพิจารณาว่าจะทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของตนสำหรับห้วงระยะเวลาเท่าใดขึ้นอยู่กับแนวความคิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าคิดไปข้างหน้า (Forward Thinking) ไปในอนาคตยาวนานเพียงใด ประกอบกับข้อมูลปัญหาที่ต้องการการแก้ไข ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและ

แผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งในที่นี้เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนระยะเวลา 6 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2555 โดยจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้แก่

6.1 เป็นแผนที่จัดทำขึ้นโดยตั้งบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงสถานการณ์ที่ต้องการจะบรรลุ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทุกมิติ ทั้งมิติด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมิติเชิงพื้นที่ ทั้งพื้นที่ใกล้เคียงขยายสู่ระดับอำเภอ จังหวัด ระดับประเทศ และระดับโลก

6.2 เป็นแผนที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน คือ

6.2.1 การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ

6.2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานการณ์พัฒนาในปัจจุบันและกำหนดประเด็นในการพัฒนา

6.2.3 การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น

6.2.4 การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

6.2.5 การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น

6.2.6 การกำหนดยุทธศาสตร์และบูรณาการแนวทางการพัฒนา

6.2.7 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

6.2.8 การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

7. วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้

7.1 เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ถูกต้องยาวไกลในอนาคต

7.2 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ กำหนดภารกิจหลัก ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายและกลยุทธ์ แนวทางการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์ให้เหมาะสม ชัดเจนและทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.3 เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และสนองตอบปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น อย่าง ถูกต้องแท้จริง

7.4 เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความต้องการแบบบูรณาการทั้งด้านบุคลากร องค์กรทุกภาคส่วนประชาชนและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

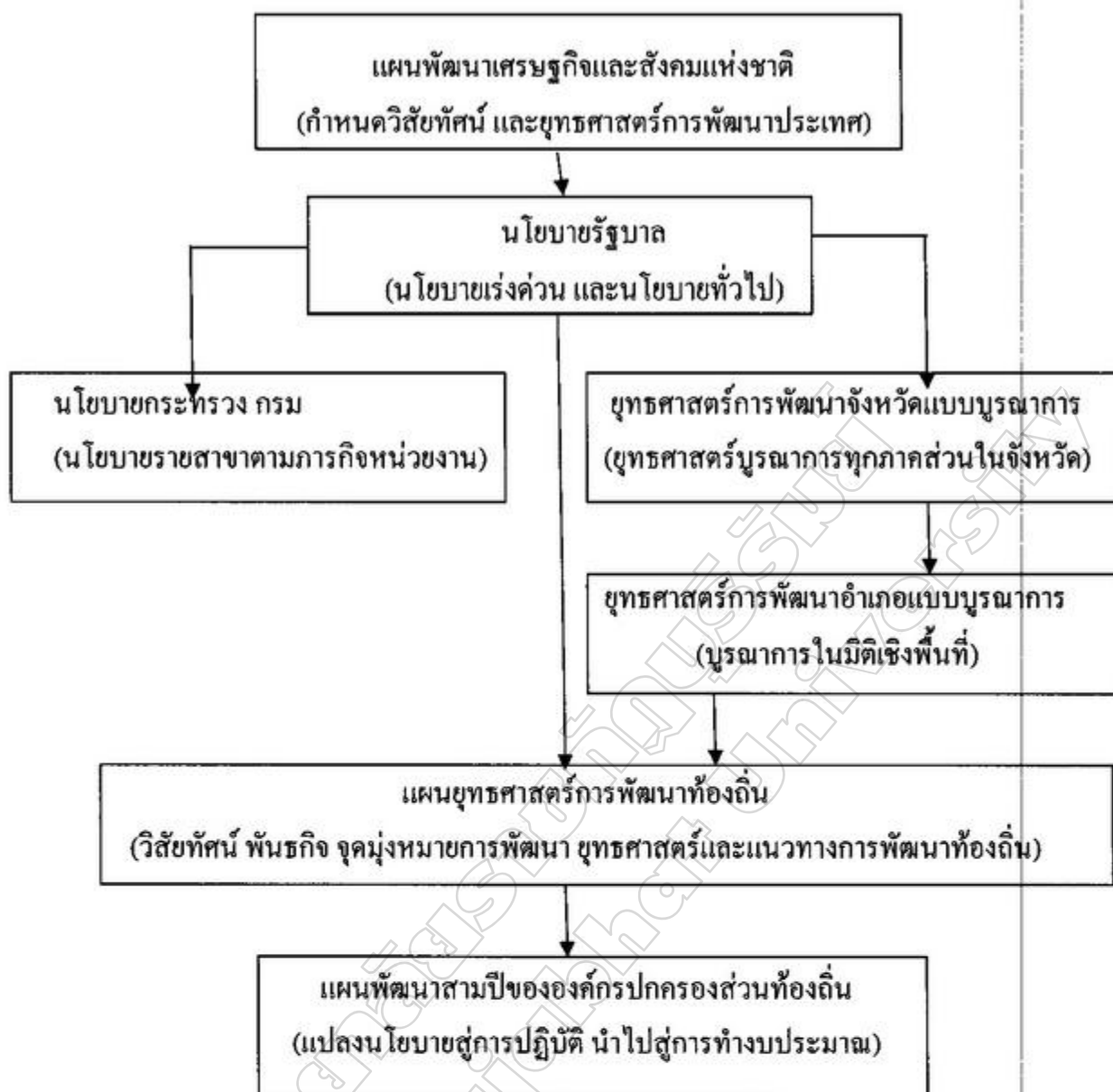
7.5 เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาตลอดจนกิจกรรม โครงการต่างๆ ของเทศบาล และเพื่อให้มีการวางแผนปฏิบัติการให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์นั้น ๆ

- 7.6 เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด
- 7.7 เพื่อให้สามารถติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ได้อย่างชัดเจน
- 7.8 เพื่อให้เทศบาลก้าวไปข้างหน้าสู่ความสำเร็จ ได้อย่างมั่นใจ

8. ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย

ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นแผนพัฒนาระยะยาวอย่างน้อย 5 ปี จึงเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และนโยบายท้องถิ่น ดังแสดงในรูปที่มีความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น
ที่มา: สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ (2548: 12)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุ บนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

การจัดทำหรือการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เพราะแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นแผนที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ (2548: 13-15) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นไว้ ซึ่งประกอบด้วย 9 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

9.1 ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ในขั้นตอนนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะต้องพบผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ แนวทางและขั้นตอนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แล้วจัดทำโครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอผ่านปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติในโครงการดังกล่าว แล้วแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบ

9.2 ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ

9.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ควรจัดเก็บควรเป็นข้อมูลที่มีความครอบคลุมและทันสมัย ประกอบด้วย ข้อมูลประชากร อาชีพ รายได้ สุขภาพ การศึกษา ทรัพยากร การคมนาคมขนส่ง การพาณิชย์การลงทุนอุตสาหกรรม และข้อมูลงบประมาณ เป็นต้น

9.2.2 การรวบรวมปัญหาสำคัญของท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหา และจะต้องนำแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

9.3 ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน

ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินถึงปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยภายนอก ได้แก่ โอกาส และอุปสรรค โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง (SWOT Analysis) มาเป็นเครื่องมือ

9.4 ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ

9.4.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) การพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นถ้อยแถลงที่ระบุถึงสภาพการณ์ในอนาคตอันเป็น “จุดหมาย” ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า

9.4.2 การกำหนดภารกิจหลักหรือพันธกิจ (Mission) ในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการกำหนดสิ่งที่ท้องถิ่นจะต้องทำ โดยจะเกิดขึ้นหลังจากที่ทราบว่าจะต้องทำอะไร และเป็นอะไรในอนาคต ดังนั้น พันธกิจจึงเป็นถ้อยแถลงที่แสดงถึงลักษณะหรือขอบข่ายในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับลักษณะการบริหารและการจัดการบริหารสาธารณะ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรหรือภาพลักษณ์ที่ต้องการนำเสนอ

9.5 ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป็นการกำหนดขอบเขต หรือประเภทของกิจกรรมที่ควรค่าแก่การดำเนินงานทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9.6 ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น

เป็นการกำหนดผลสำเร็จที่ต้องการ โดยดำเนินการหลังจากที่ทราบภารกิจหลักที่ท้องถิ่นจะต้องทำแล้ว ซึ่งวัตถุประสงค์จำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์โดยรวมของท้องถิ่น และวัตถุประสงค์เฉพาะส่วนหรือเฉพาะเรื่อง

9.7 ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนนี้จะสามารถจัดทำได้เมื่อได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจหลัก วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยอาศัยพื้นฐานการวิเคราะห์ SWOT ดังนั้น ขั้นตอนนี้จึงเป็นการแสดงแนวคิดหรือวิธีการที่ท้องถิ่นจะไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้อย่างไร

9.8 ขั้นตอนที่ 8 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น

เป็นการกำหนดปริมาณหรือสิ่งที่ต้องการให้บรรลุในแต่ละแนวทางการพัฒนา โดยมีเงื่อนไขเรื่องเวลาที่ต้องการทำ ปริมาณที่ต้องการ คุณภาพ สถานที่ ความเป็นไปได้ ซึ่งจะสามารถกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จเพื่อใช้ในกระบวนการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของแผนได้

9.9 ขั้นตอนที่ 9 การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1-8 มาจัดทำ ร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นตามเค้าโครงที่กำหนด แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประชาคมเมืองเพื่อพิจารณาและปรับปรุงก่อนนำเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้เป็นแผนพัฒนา และส่งให้คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอและระดับจังหวัด

9.10 ขั้นตอนที่ 10 คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ พิจารณากลับกรองแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลว่าสอดคล้องกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2550 – 2552 หรือไม่ และจัดทำ

บัญชีโครงการที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอต่อคณะกรรมการประสาน
แผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด

9.11 ขั้นตอนที่ 11 คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด พิจารณาให้เห็น
แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าสอดคล้องกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ.2550 – 2552 หรือไม่ และนำบัญชีโครงการที่เกิน
ศักยภาพส่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่ และพิจารณาโครงการที่มีความจำเป็นแต่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ รวบรวมจัดทำเป็น “บัญชีโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน
จากคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.)”

บริบทของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

เทศบาลตำบลห้วยราช (2553 : 5-12) ประวัติความเป็นมาของเทศบาลตำบลห้วยราช
อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เดิมมีฐานะเป็น “สุขาภิบาล
ห้วยราช” เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 สุขาภิบาลห้วยราช ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น
“เทศบาลตำบล ห้วยราช” ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542
พร้อมกับสุขาภิบาลอื่นอีก 980 แห่ง ทั่วประเทศ โดยมีชื่อและเขตตามสุขาภิบาลเดิม ซึ่งอยู่ในกำกับ
ดูแลของนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัดและกระทรวงมหาดไทย โดยมี นายสุระศักดิ์ เกียรติอาภา
เดช เป็นนายกเทศมนตรี

ปัจจุบันเทศบาลตำบลห้วยราช มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง สำหรับให้บริการ
ประชาชนที่มาติดต่อราชการ ได้ด้วยความสะดวก ซึ่งสำนักงานดังกล่าวตั้งอยู่ที่เลขที่ 199 หมู่ที่ 3
ตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

1. วิสัยทัศน์เทศบาลตำบลห้วยราช

เทศบาลตำบลห้วยราช ได้กำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อเป็นสภาพการณ์ในอนาคตซึ่งเป็น
จุดหมายและปรารถนาคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นหรือบรรลุผลในอนาคตข้างหน้า มีการจัดการที่ดีตาม
หลักธรรมาภิบาล เทศบาลตำบลห้วยราชเป็นหน่วยงานขนาดเล็กที่มีประชากรส่วนใหญ่อยู่ร่วมกัน
อย่างสามัคคี มีประเพณีประจําถิ่นที่เชิดชูได้ ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลักโดยใช้แนวทาง
เกษตรอินทรีย์ มีกลุ่มอาชีพมากมาย จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ดังนี้ (เทศบาลตำบลห้วยราช. 2552: 1-
31) “เทศบาลตำบลห้วยราช เป็นองค์กรที่บริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลสู่การบริการ
เป็นเลิศ ประชาชนสุขภาพดี สิ่งแวดล้อมสวยงาม เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนา
เศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน”

2. ภารกิจหลักหรือพันธกิจของเทศบาลตำบลห้วยราช

- 2.1 การสร้างระบบบริหารการจัดการที่ดี โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนา การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารและการปกครอง
- 2.2 ปรับปรุงและพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคตและเศรษฐกิจของท้องถิ่น
- 2.3 ปรับปรุงและพัฒนาาระบบการศึกษาตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- 2.4 การสร้างความเข้มแข็งด้านการพัฒนาอาชีพทุกด้านเพื่อให้เศรษฐกิจโดยรวมมีความมั่นคง
- 2.5 การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 2.6 บริการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน โดยใช้แนวทางเกษตรอินทรีย์
- 2.7 ปรับและส่งเสริมด้านสาธารณสุขมูลฐานของประชาชนให้อย่างทั่วถึง
- 2.8 จัดระบบป้องกันด้านรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล

3. สภาพทั่วไป

3.1 ลักษณะที่ตั้ง

สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยราช ตั้งอยู่ที่ชุมชนตลาดห้วยราช หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยราช อำเภอ ห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมด 18 ตารางกิโลเมตร มีชุมชนในความรับผิดชอบ 13 ชุมชน ดังนี้

1. ตำบลห้วยราช 3 ชุมชน ประกอบด้วย พื้นที่บางส่วนของชุมชนตลาดห้วยราช หมู่ที่ 3 ชุมชนนุดาแพ่ง หมู่ที่ 5 และชุมชนสุขสมบูรณ์ หมู่ที่ 10
2. ตำบลห้วยราชา 10 ชุมชน ประกอบด้วยชุมชนห้วยราช หมู่ที่ 1 ชุมชนตะครอง หมู่ที่ 2 ชุมชนเมืองคำ หมู่ที่ 3 ชุมชนส่วนรวม หมู่ที่ 4 ชุมชนตะไก่อ หมู่ที่ 5 ชุมชนห้วยแก้ว หมู่ที่ 6 ชุมชนบ้านเพชร หมู่ที่ 7 ชุมชนห้วยราชพัฒนา หมู่ที่ 8 ชุมชนห้วยราชา หมู่ที่ 9 และชุมชนสวายเจริญ หมู่ที่ 10

3.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลสามแวง
ทิศใต้	ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยราช
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยราช และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตะโก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยราช

3.3 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ทั่วไปของเทศบาลตำบลห้วยราช เป็นที่ราบสูง และเป็นที่ยราบลุ่ม บางส่วน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร และภายในเทศบาลมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ หนองระเบ็ก

3.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน – ตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม – มกราคม

3.5 การปกครอง

เทศบาลตำบลห้วยราช ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลห้วยราช เป็นเทศบาลตำบล ห้วยราช ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ประกอบกับได้มีพระราชกฤษฎีกายุบรวมสภาตำบลห้วยราชกับเทศบาลตำบลห้วยราช ทำให้เทศบาลมีหมู่บ้าน/ชุมชนอยู่ในเขตการปกครอง จำนวน 13 หมู่บ้าน

ตาราง 1 จำนวนประชากรของเทศบาลตำบลห้วยราช

ที่	หมู่บ้าน/ชุมชน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม	หมายเหตุ
			ชาย	หญิง		
1	บ้านตลาดห้วยราช	110	112	129	241	
2	บ้านนาคาแพง	81	224	204	428	
3	บ้านสุขสมบูรณ์	113	179	207	386	
4	บ้านห้วยราช	86	228	225	453	
5	บ้านตะครอง	71	196	200	396	
6	บ้านเมืองดำ	58	136	147	283	
7	บ้านส่วนรวม	94	185	200	385	
8	บ้านตะไก่	96	219	215	435	

ตาราง 1 (ต่อ)

9	บ้านห้วยแก้ว	77	215	210	429	
10	บ้านเพชร	151	398	399	797	
11	บ้านห้วยราชพัฒนา	58	161	173	334	
12	บ้านห้วยราชา	115	107	128	235	
13	บ้านสวายเจริญ	83	198	223	421	
รวมทั้งสิ้น		1,194	2,589	2,634	5,223	

ที่มา : เทศบาลตำบลห้วยราช. (2553: 27)

4. ด้านการเมืองการปกครอง

เทศบาลตำบลห้วยราช ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้วยราช เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2547 และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ประกาศผลการเลือกตั้งฯ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2551 โดยมีรายชื่อนามผู้ได้รับเลือกตั้ง ดังนี้

ตาราง 2 รายชื่อนายกเทศมนตรีตำบลห้วยราชและสมาชิกเทศบาล เทศบาลตำบลห้วยราช

ที่	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายสุระศักดิ์ เกียรติอาภาเดช	นายกเทศมนตรีตำบลห้วยราช	
2	นายนิรันดร์ ตระกูลรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 1
3	นายสมชาย นิรุรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 1
4	นายทัน ราชนิรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 1
5	นายกิตติศักดิ์ พรหมรัตนศิลป์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 1
6	นายนะรินทร์ นรารักษ์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 1
7	นายเสกสรร เกลียวทอง	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 1
8	นายอดิสรย์ นิกรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 2
9	นายชาติ กองรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 2
10	นายกราน นพรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 2

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
11	นายธนเสฏฐ์ พิริยะนพชัย	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 2
12	นายประภาส อาจทวีกุล	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 2
13	นางสาวสนัน เจริญรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาล	เขตการเลือกตั้งที่ 2

ที่มา : เทศบาลตำบลห้วยราช (2553: 30)

5. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม

การคมนาคมในเขตเทศบาลตำบลห้วยราชใช้การคมนาคมทางบก คือ ทางรถยนต์เป็นสำคัญโดยมีรถโดยสารขนส่งคนระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ เข้ามาสู่เทศบาลตำบลห้วยราช และจังหวัดบุรีรัมย์ และมีรถยนต์ขนส่งสินค้าการเกษตรออกสู่ตลาด ซึ่งสะดวกรวดเร็ว

การโทรคมนาคม

จำนวนโทรศัพท์ส่วนบุคคล มีประมาณ 115 หมายเลขตู้โทรศัพท์ระบบสาธารณะ โดยมีการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะทั้งตู้หยอดเหรียญ และตู้ใช้ TOT Card หนึ่งไม่มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข แต่อย่างไร

การไฟฟ้า

การไฟฟ้าในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช มีไฟฟ้าใช้ประมาณ ร้อยละ 97 ของครัวเรือน และมีไฟฟ้าสาธารณะส่องสว่าง จำนวน 567 จุด

ด้านเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์มวลรวม

- รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวน 29,251.- บาท/คน/ปี

การเกษตรกรรม

ประชากร ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

การพาณิชย์และบริการ

1. สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

- สถานีบริการน้ำมัน จำนวน 2 แห่ง

2. สถานประกอบการเทศพาณิชย์

- โรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง

การอุตสาหกรรม

การประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ ดังนี้ มีโรงสีข้าวขนาดใหญ่ จำนวน 2 แห่ง ไม่มีแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีธนาคาร ไม่มีโรงแรม และสถานบันเทิงอื่นแต่อย่างใด

การปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ จะเลี้ยงไว้ใช้งาน

6. ด้านสังคม

6.1 ชุมชน ในเขตเทศบาลประกอบด้วยหมู่บ้าน/ชุมชน 13 ชุมชน ดังนี้

ตาราง 3 ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช 13 ชุมชน

ที่	บ้าน/ชุมชน	หมู่ที่	ตำบล	หมายเหตุ
1	ชุมชนตลาดห้วยราช	3	ห้วยราช	
2	ชุมชนบุตาแพง	5	ห้วยราช	
3	ชุมชนสุขสมบูรณ์	10	ห้วยราช	
4	ชุมชนห้วยราช	1	ห้วยราชา	
5	ชุมชนตะครอง	2	ห้วยราชา	
6	ชุมชนเมืองคำ	3	ห้วยราชา	
7	ชุมชนส่วนรวม	4	ห้วยราชา	
8	ชุมชนตะไก่อ	5	ห้วยราชา	
9	ชุมชนห้วยแก้ว	6	ห้วยราชา	
10	ชุมชนเพชร	7	ห้วยราชา	
11	ชุมชนห้วยราชพัฒนา	8	ห้วยราชา	
12	ชุมชนห้วยราชา	9	ห้วยราชา	
13	ชุมชนสวายเจริญ	10	ห้วยราชา	

ที่มา : เทศบาลตำบลห้วยราช (2553: 31)

6.2 ศาสนา ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 1

6.3 วัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลห้วยราชมีภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน คือ ภาษาไทย อีสาน เขมร และมีประเพณีและวัฒนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนประเพณีท้องถิ่นอื่นๆ ดังนี้

6.3.1 ประเพณีวันสงกรานต์และวันผู้สูงอายุ

6.3.2 ประเพณีวันลอยกระทง

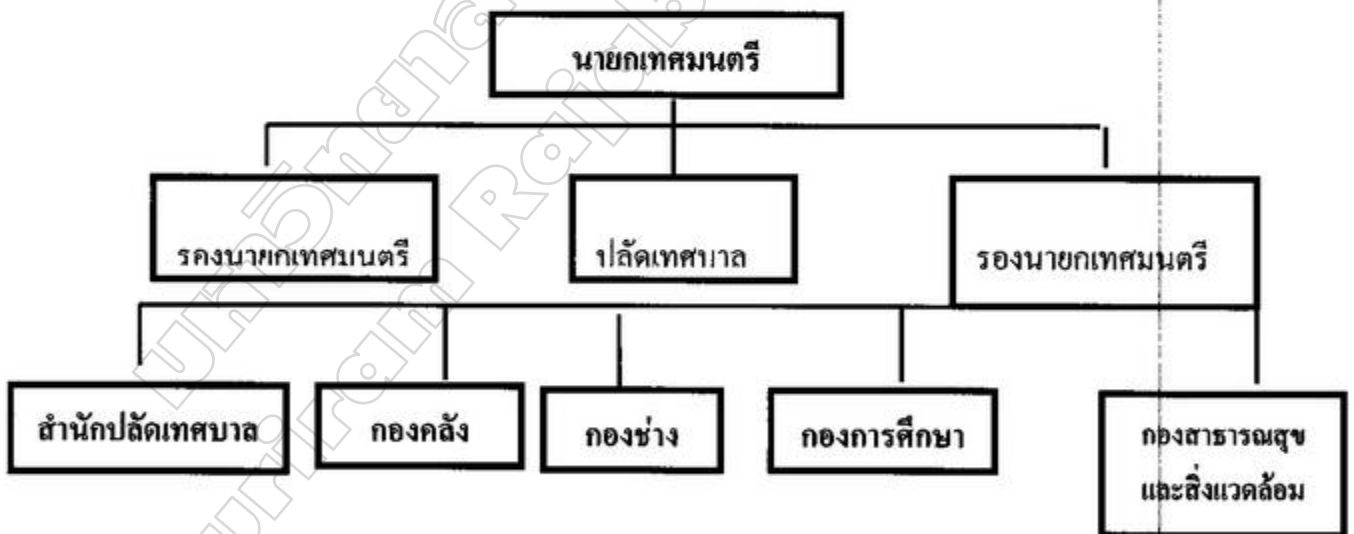
6.3.4 ประเพณีทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่

6.3.5 วันสำคัญทางศาสนา

การดำเนินกิจกรรมของเทศบาลตำบลห้วยราช

คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลห้วยราช ดำเนินกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารเทศบาลตำบลห้วยราช มีนโยบายพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม รวมทั้งการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าไปทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ปัญหา สามารถพึ่งพาตนเองได้ การแบ่งส่วนราชการของเทศบาลตำบลห้วยราช โครงสร้างการบริหารดังแสดงในภาพประกอบ 4 นี้

ภาพประกอบ 4 การแบ่งส่วนราชการของเทศบาลตำบลห้วยราช โครงสร้างการบริหาร
ที่มา : แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลห้วยราช (2553: 25)

อัตรากำลังเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลห้วยราช

ตาราง 4 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลห้วยราช

ส่วนราชการ	จำนวนพนักงาน							รวม	จำนวนพนักงานจ้าง			รวม
	2	3	4	5	6	7	จ้างทั่วไป		ตามภารกิจ	ประจำ		
สำนักปลัด	-	1	4	3	3	1	1	13	2	14	1	17
กองคลัง	2	4	-	1	-	2	-	9	-	2	1	3
กองช่าง	-	1	2	-	-	2	-	5	1	3	-	3
กองการศึกษา	-	-	2	1	-	-	-	3	-	5	-	5
กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม	-	-	2	1	1	-	-	4	10	4		14
รวม	3	6	12	6	4	4	1	36	13	26	2	42

ที่มา : แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลห้วยราช (2553: 28)

แนวทางการพัฒนาเทศบาล

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 12 แนวทางการพัฒนา ดังนี้

ตาราง 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
1. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดีและประสิทธิภาพการบริการชุมชน	1.1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี 1.2 พัฒนานุเคราะห์เครื่องมือเครื่องใช้ในการบริการ
2. พัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรและสิ่งแวดล้อมให้เป็นเมืองน่าอยู่	2.1 พัฒนาประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี 2.2 พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นเมืองน่าอยู่ 2.3 การส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการจัดระเบียบชุมชน	3.1 พัฒนาการก่อสร้าง ปรับปรุงถนน ทางเท้า 3.2 พัฒนาผังเมืองและการจัดระเบียบชุมชน

ตาราง 5 (ต่อ)

4 . พัฒนาระบบการศึกษา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.1 พัฒนาการศึกษาระบบและนอกระบบ 4.2 พัฒนาภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
5. พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง	5.1 พัฒนาการเกษตรพื้นฐานให้มีคุณภาพ 5.2 พัฒนาการส่งเสริมอาชีพและกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน 5.3 ส่งเสริมและพัฒนาสินค้า OTOP

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ดังนี้

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ (2535: 11; อ้างถึงใน ธนิต สุภาแสน. 2544: 27) พบว่าอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น คือ ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในชนบท ขังยากจนมากและขาดปัจจัยการผลิต คือ ที่ดินและทุน ก็ยังทำให้การรวมตัวเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นไปได้ยาก เพราะต้องค้นหาเลี้ยงชีพปัจจุบันรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่นิยมใช้ คือการร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชนร่วมกันตัดสินใจในบางเรื่องไม่ใช่รัฐเป็นฝ่ายตัดสินใจและให้ประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะเป็นการเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมไม่ได้หมายความว่า เป็นการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรม / โครงการ ตามที่นักวิชาการหรือองค์กรต่าง ๆ ตั้งขึ้น แท้จริงแล้วในชุมชนมีกิจกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่มีแบบแผนของตนเองอยู่แล้ว แต่โดยการพัฒนาถ้าผู้ทำงานไม่พยายามสานต่อจากสิ่งที่พวกเขามีอยู่แล้วในชุมชน ไม่พยายามดูว่ามีอะไรเป็นพื้นฐานการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

ชัยยุทธ รัตนปทุมวรรณ (2544:77) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาคมท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยประชาคมภายในท้องถิ่น พบว่าก่อนการดำเนินการแทรกแซงประชาคมตำบล ประชาคมขาดความรู้ความเข้าใจต่าง ๆ มีปัญหาในการมีส่วนร่วมและปัญหาความต้องการ แต่หลังจากการดำเนินการแทรกแซงประชาคมแล้ว พบว่าการแทรกแซงประกอบด้วย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน จัดเวทีประชาคมตำบล และนิเทศติดตามผล เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาคมพัฒนาเปลี่ยนแปลงคือ

การพัฒนาความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมดีขึ้น สามารถค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาของหมู่บ้าน พบว่าประชาชนมีระดับความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดเวทีประชาคมตำบล เพื่อเสนอปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และปัญหาความต้องการ การสนับสนุนของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีระดับปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลปานกลาง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมการแทรกแซงต่าง ๆ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และทำให้ปัญหาของประชาชนในการจัดทำแผนลดน้อยลง

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับน้อย ประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นผลให้การแก้ไขปัญหของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

อารียา บุญเปลื้อง (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่น ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ : เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบกับชาวไทยภูเขา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้นำท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสูง ตัวแปร ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพสมรส รายได้ ตำแหน่ง จำนวนครั้งที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของผู้นำท้องถิ่นทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขาโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลางและยังมีความแตกต่างในการประสานแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันมีผลสืบเนื่องมาจากผู้นำท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และขาดความรู้ในกระบวนการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การร่วมรับประโยชน์ทั้งผู้นำชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขาไม่ได้รับประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อันได้แก่ ค่าตอบแทนในการเข้าร่วมจัดทำแผน

ชนิกา พันล้อม (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมของเทศบาลเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหของท้องถิ่นเกิดความล่าช้า ไม่ตรงกับความต้องการ

ต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม คือ เพศ อายุ และอาชีพของประชาชน สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม คือ ระดับการศึกษาและการมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมในท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

วีระชัย คำถ่าน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการกำกับติดตามผลและด้านการร่วมรับประโยชน์ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการร่วมดำเนินการ

ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษา การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจัดจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. และด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ปิยรัตน์ สุขบรรณ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแ้ววัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเตรียมการจัดทำแผน และด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ภัทรนิษฐ์ เสาทอง (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลคม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการดำเนินการประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ชัยยศ ทะไกรราช (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชามหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากเป็นกระบวนการที่รัฐทำ การส่งเสริม

สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งในรูปส่วนบุคคลและกลุ่มคนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้ประชาชนให้ท้องถิ่นมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วินัย แซ่มซ้อย (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ และบทบาทในองค์การบริหารส่วนตำบลมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการการพัฒนาและการติดต่อสื่อสารและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การพัฒนามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สำหรับในด้านปัญหาการจัดทำแผน พบว่า ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา และปัญหาด้านการขาดงบประมาณในการพัฒนาน้อยที่สุด

ผ่องศรี คะราชรัมย์ (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดหวาย อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำจะได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ตามลำดับ

วิไลดา คะขุนรัมย์ (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ตามลำดับ

เกศัช ผุยเจริญ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเทศบาลตำบลไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2545-2547 ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี ในการแก้ไขปัญหามุมชน/หมู่บ้านในพื้นที่เทศบาลไชยปราการ ประสบผลสำเร็จในระดับมาก กล่าวคือ คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น คุณภาพในการให้บริการประชาชนดีขึ้น การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสามารถแก้ไขปัญหาคือ ความจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนและชุมชนสอดคล้องและตรงตามความต้องการของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ การจัดสรรงบประมาณคำนึงความคุ้มค่าและเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน คุ้มค่ากับงบประมาณ เวลา และทรัพยากรที่ใช้ไป

อาคม ธนุทอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปนัดดา บรรณเลข (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ. 2545-2548) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล กระบวนการมีส่วนร่วมในระดับมาก กล่าวคือ แนวทางและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นแผนพัฒนาเทศบาลที่ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถผลักดัน โครงการต่างๆ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเสนอแผนงานและ โครงการของชุมชนต่อเทศบาลได้โดยตรง ซึ่งกระทรวงมหาดไทย กำหนดแนวทางและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลไว้ในคู่มือปฏิบัติงานของ กระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และเมืองพัทยา การที่ประชาชนนำเสนอโครงการต่างๆ ของแต่ละชุมชนที่มีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน เป็นการสะท้อนปัญหาที่เสนอให้ภาครัฐ ได้รับทราบข้อมูลที่จะนำไปสู่กระบวนการจัดทำแผน อย่างมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับภาครัฐ

โดยสรุปจากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดทำแผนกิจกรรมสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลและบุคลากรที่ดำรงตำแหน่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านสนับสนุนเสริมสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการพัฒนาปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริงการบริหารการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป ซึ่งในฐานะผู้วิจัยนั้นก็ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเช่นกัน แต่มุ่งที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยพื้นที่ที่ทำการศึกษายังไม่มีใครที่ทำการศึกษาในเรื่องนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 13 ชุมชน จำนวน 5,223 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามชุมชนต่างๆตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รายละเอียดของจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างปรากฏดังตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากรแบ่งตามสัดส่วนชุมชน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชุมชนตลาดห้วยราช	241	17
ชุมชนนุดาแพง	428	31
ชุมชนสุขสมบูรณ์	386	28
ชุมชนห้วยราช	453	33
ชุมชนตะครอง	396	28
ชุมชนเมืองคำ	283	20

ตาราง 6 (ต่อ)

ชุมชนส่วนรวม	385	27
ชุมชนตะไก่	435	31
ชุมชนห้วยแก้ว	429	31
ชุมชนเพชร	797	57
ชุมชนห้วยราชพัฒนา	334	24
ชุมชนห้วยราชา	235	17
ชุมชนสวายเจริญ	421	31
รวม	5,223	375

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) จะมีคำตอบให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ()

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้ตอบสามารถเลือกระดับความคิดเห็นได้ 6 ระดับ คือ 6, 5, 4, 3, 2, และ 1 โดยแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

ระดับ 6 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมาก

ระดับ 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ระดับ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ระดับ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เคยมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open - ended Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บในการเก็บข้อมูล จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด และหลักเกณฑ์การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถาม ของงานวิจัยฉบับนี้

2.2 สร้างแบบสอบถามศึกษาเพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพความเป็นจริงเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบเครื่องมือมีจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

2.4.1 ดร.ผดุงชาติ ยงค์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.2 นายชัยยงค์ ชวนรัมย์ ปลัดเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

2.4.3 นางพิมพ์ภัทร ศิริเม ครูวิทย์ฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหลัก ตำบลเขาหินเหนื่อ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้คณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ พิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลโคกเหล็ก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.7 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8462 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชบุรีรัมย์ ส่งถึงนายกเทศมนตรีตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผลปรากฏว่าแบบสอบถาม จำนวน 375 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 375 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจัดอันดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา Content Analysis โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบอธิบาย
4. เกณฑ์ในการแปลความข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย (กานดา พูนลาภทวี. 2530: 79) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51-6.00	การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4.51-5.00	การมีส่วนร่วมในระดับมาก
3.51-4.00	การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
2.51-3.00	การมีส่วนร่วมในระดับน้อย
1.51-2.50	การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
1.00-1.50	ไม่เคยมีส่วนร่วม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 ร้อยละ
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ การศึกษา และอาชีพ ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	375	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	151	40.27
1.2 หญิง	224	59.73
2. อายุ		
2.1 18-29 ปี	99	26.40
2.2 30-39 ปี	126	33.60
2.3 40-49 ปี	70	18.67
2.4 50-59 ปี	69	18.40
2.5 60 ปีขึ้นไป	11	2.93
3. รายได้ต่อเดือน		
3.1 ต่ำกว่า 7,000 บาท	100	26.67
3.2 7,000-15,000 บาท	158	42.13
3.3 15,000-25,000 บาท	67	17.87
3.4 25,000 ขึ้นไป	50	13.33
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ประถมศึกษา	93	24.80
4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	93	24.80
4.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	76	20.27
4.4 ปวส./อนุปริญญา	47	12.53
4.5 ปริญญาตรีขึ้นไป	66	17.60
4.6 อื่น ๆ	-	-

ตาราง 7 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ		
5.1 เกษตรกรรม	120	32.00
5.2 ค้าขาย	115	30.67
5.3 รับจ้าง	56	14.93
5.4 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	71	18.93
5.5 อื่น ๆ	13	3.47

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 375 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นชายจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 40.27 เป็นหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 59.73

เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ ปรากฏว่า ช่วงอายุ 30-39 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 รองลงมาช่วงอายุ 18-29 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.93

เมื่อจำแนกตามรายได้ ปรากฏว่าช่วงรายได้ 7,000-15,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 42.13 รองลงมาต่ำกว่า 7,000 บาท จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 25,000 บาทขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏว่าจบระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 20.27 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ปวส./อนุปริญญา จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.53

เมื่อจำแนกตามอาชีพ ปรากฏว่า อาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมา อาชีพค้าขาย จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 30.67 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อาชีพรับราชการ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.93

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตาราง 8-11 ดังนี้

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม
และรายด้าน

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วม			
1. ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ	4.90	0.53	มาก
2. ด้านการดำเนินการ	4.89	0.57	มาก
3. ด้านการติดตามประเมินผล	4.89	0.52	มาก
รวมเฉลี่ย	4.90	0.49	มาก

จากตาราง 8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล
ตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ ด้าน
การเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ลักษณะการมีส่วนร่วม			
ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ			
1. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาและแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	5.42	0.72	มากที่สุด
2. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆในระดับใด	5.01	0.71	มากที่สุด
3. ท่านได้ร่วมคิดและเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาท้องถิ่น	4.86	0.81	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการอภิปรายเหตุผลในการตัดสินใจ	4.84	0.82	มาก
5. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ	4.90	0.76	มาก
6. ท่านได้ร่วมให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนด ขอบข่าย และรายละเอียดของแผนพัฒนาแล้วเสนอให้ผู้บริหารท้องถิ่น	4.78	0.79	มาก
7. ท่านได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น	4.73	0.90	มาก
8. ท่านได้รวบรวมปัญหาสำคัญของท้องถิ่น เพื่อเสนอความต้องการของสาธารณชนและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	4.73	0.88	มาก
รวมเฉลี่ย	4.90	0.53	มาก

จากตาราง 9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล
ห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 และข้อ 2 อยู่ใน
ระดับมากที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 ท่านได้เข้าร่วม
ประชุมเพื่อเสนอปัญหาและแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}=5.42$) รองลงมาคือ ข้อ
2 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆในระดับใด ($\bar{X}=5.01$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือข้อ 7 ท่านได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}=4.73$) และข้อ 8 ท่านได้
รวบรวมปัญหาสำคัญของท้องถิ่น เพื่อเสนอความต้องการของสาธารณชนและจัดลำดับความสำคัญ
ของปัญหา ($\bar{X}=4.73$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินการ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ลักษณะการมีส่วนร่วม			
ด้านการดำเนินการ			
9. ท่านได้ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น	5.12	0.81	มากที่สุด
10. ท่านได้ร่วมเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาและปรับปรุงก่อนเสนอผู้บริหาร	4.82	0.80	มาก
11. ท่านทราบภารกิจที่ต้องดำเนินการต่อไปหลังจากเสนอโครงการ	4.93	0.72	มาก
12. ท่านได้พบผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ แนวทางและขั้นตอนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี	4.88	0.87	มาก
13. ท่านได้ร่วมจัดทำโครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี	4.91	0.81	มาก
14. ท่านได้ร่วมพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของกิจกรรมในด้านกระบวนการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานเพื่อบรรจุกิจกรรมลงไปแผนพัฒนา	4.74	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	4.89	0.57	มาก

จากตาราง 10 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 9 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 9 ท่านได้ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}=5.12$) รองลงมา คือ ข้อ 11 ท่านทราบภารกิจที่ต้องดำเนินการต่อไปหลังจากเสนอโครงการ ($\bar{X}=4.93$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 14 ท่านได้ร่วมพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของ

กิจกรรมในด้านกระบวนการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานเพื่อบรรลุกิจกรรมลงไปในพื้นที่พัฒนา
($\bar{X}=4.74$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการติดตามประเมินผล
โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ลักษณะการมีส่วนร่วม			
ด้านการติดตามประเมินผล			
15. องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งท่านให้เป็น คณะกรรมการประเมินผลแผนงาน/โครงการต่าง ๆ	4.58	1.11	มาก
16. ท่านได้ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสาน แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล กับ แผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ	4.69	1.02	มาก
17. ท่านได้มีส่วนร่วมในการทบทวนแผนงาน โครงการ	5.15	0.83	มากที่สุด
18. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล ในการ ดำเนินงานต่าง ๆ ตามแผนงาน/โครงการ	4.95	0.76	มาก
19. ท่านได้ร่วมประเมินสถานภาพการพัฒนาท้องถิ่น ปัจจุบัน เช่น วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เป็นต้น	4.85	0.80	มาก
20. ท่านได้รายงานให้ประชาชน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทราบถึงการประเมินผลแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม	4.78	0.91	มาก
21. ท่านได้ร่วมจัดเวทีประชาคม เพื่อรับฟังความ คิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุง แผนพัฒนาท้องถิ่น	4.94	0.75	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ลักษณะการมีส่วนร่วม			
ด้านการติดตามประเมินผล			
22. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเป็นตัวแทนในการตรวจรับงานจ้าง งานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ เป็นต้น	4.85	0.82	มาก
23. ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมโครงการ งบประมาณต่างๆจากทางเทศบาล ดำเนินการว่า ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด	4.87	0.81	มาก
24. ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้เนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาลหลังจากที่การเห็นชอบจากสภาเทศบาลตำบลแล้ว	5.10	0.80	มากที่สุด
25. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่เทศบาลในด้านความสำเร็จของกิจกรรม โครงการที่ดำเนินการภายในหมู่บ้านของท่าน	4.92	0.84	มาก
รวมเฉลี่ย	4.89	0.52	มาก

จากตาราง 11 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนเทศบาลตำบล ห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 17 และข้อ 24 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 17 ท่านได้มีส่วนร่วมในการทบทวนแผนงานโครงการ ($\bar{X} = 5.15$) รองลงมา คือ ข้อ 24 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้เนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนาเทศบาลหลังจากที่การเห็นชอบจากสภาเทศบาลตำบลแล้ว ($\bar{X} = 5.15$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 15 องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งท่านให้เป็นคณะกรรมการประเมินผลแผนงาน/โครงการต่าง ๆ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.56$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปรากฏดังตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยเปอร์เซ็นต์	29	31.88
2	ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ให้ครอบคลุมทุกด้าน	25	27.47
3	ให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น	23	25.27
4	ให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของท้องถิ่นให้ มากขึ้น	8	8.79
5	ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าประชุมรับรู้อา การวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาหมู่บ้านของตนเอง	6	6.59
รวม		91	100

จากตาราง 12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยเปอร์เซ็นต์ คิดเป็นร้อยละ 31.88 รองลงมาคือ ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 27.47 และให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 25.27 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปราย
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5,223 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกเหล็ก อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีของครอนบาค

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8462

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย ถึงนายกเทศมนตรีตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำกลับมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม แบบสอบถามจำนวน 375 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 375 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่
หาค่าร้อยละ

4.2 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า จะได้ว่า ดังนี้ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และ ด้านการติดตามประเมินผลตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยละ 31.88 รองลงมาคือ ให้มีการจัดสรร

งบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 27.47 และให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 25.27 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 3 ด้าน ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. จากการศึกษการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าเทศบาล ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและพัฒนาพัฒนาสามปี โดยเก็บรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนที่มาจากการจัดประชุมประชาคมท้องถิ่นมาจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญและสนใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อรวบรวมปัญหาสำคัญของท้องถิ่น เสนอความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลห้วยราช ในการดำเนินงาน ต่างๆ ตามแผนงาน/โครงการ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องศรี กระจ่างรัมย์ (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดหวาย อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าในการประชุมจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช ได้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้านของสถานที่ ซึ่ง

มักจะจัดภายในหมู่บ้านทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้สะดวกและประชาชนอาจต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการเสนอปัญหาการเสนอปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลไปจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ในรูปของการจัดเวที ประชาคมตำบล เพื่อพิจารณานำโครงการที่เป็นปัญหาความต้องการของประชาชนมาบรรจุไว้ใน แผนพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นขั้นตอนของการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีการตัดสินใจเลือกโครงการ กิจกรรม เสนอปัญหา มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นการประชุม ประชาคมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา เสนอปัญหาความต้องการ วางแผนนโยบายต่าง ๆ เทศบาลตำบลห้วยราช มีการจัดบริหารจัดการภายในองค์กรฯ โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่มีการประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติงานและการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานภายในองค์กรซึ่งทำให้เกิด การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านต่างๆ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องศรี กระจารัมย์ (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบล กุดหวาย อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ด้านการเสนอ ปัญหาในการตัดสินใจจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 จากผลการวิจัย ด้านการดำเนินการ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าประชาชนได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายละเอียดของ โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาในแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล โดยเทศบาลตำบลได้สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนชุมชนในทุกพื้นที่และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคมตำบลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ และเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาและปรับปรุง ร่วมประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงประชาชนบางส่วน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. อสม. ได้มีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เทศบาลตำบล เช่น คณะกรรมการสนับสนุนแผน คณะกรรมการพัฒนาแผน และคณะกรรมการติดตามผลแผน ในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามการบริหารงานเทศบาลตำบล ตามภารกิจกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งผลให้ประชาชนผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนได้รับรู้ และรับทราบแนวทางการดำเนินกิจกรรมของเทศบาลตำบล ซึ่ง ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลศดา กระจารัมย์ (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง

จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านการดำเนินการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนเขตตำบลศรีภูมิยังไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมของ องค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการและเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นและภารกิจที่ต้อง ดำเนินการต่อไปเพื่อนำไปพิจารณาและปรับปรุงก่อนนำไปสู่การดำเนินการและลงมือปฏิบัติตาม แผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดลำดับปัญหาด้านกระบวนการ ดำเนินงานในการนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุกิจกรรมลงไปในพื้นที่ตามต่อไปจึงทำให้ผลการวิจัย แตกต่างกัน

2.3 จากผลการวิจัย ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลตำบลและมีความสนใจเข้ามาตรวจสอบรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การดำเนินงานตามแผนพัฒนา โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อเข้าไป ตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสาน แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล กับแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ รวมทั้งมี ส่วนร่วมในการทบทวนแผนงาน โครงการ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานใน การดำเนินงานต่างๆตามแผนงาน/โครงการของเทศบาลตำบลห้วยราช ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจ ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานมาก นอกจากนี้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของ เทศบาลตำบลห้วยราช ทำให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม โครงการ งบประมาณต่างๆ ของเทศบาล ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยรัตน์ สุขบรรณ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแ้วม วัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในระดับน้อย ทั้งนี้เพราะประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองใน การติดตามประเมินผล ความถูกต้องในการทำงาน ไม่ได้ร่วมตรวจสอบความก้าวหน้าใน การปฏิบัติโครงการ/กิจกรรม วิเคราะห์และประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล กับ แผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ ไม่ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขการปฏิบัติโครงการ/กิจกรรม การสรุปผลการดำเนินงานการปฏิบัติโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลตำบลและไม่ได้เข้ามามีส่วน ร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ ให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยเปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเทศบาลเปิด โอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการ ได้เสนอ

โครงการที่มีความต้องการเป็นจำนวนมากเข้าแผนพัฒนาเทศบาลตำบล แต่เทศบาลตำบลไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ทุกโครงการ เนื่องจากในแต่ละปีงบประมาณเทศบาลตำบลได้รับการจัดสรรงบประมาณรวมทั้งรายได้ที่จัดเก็บเองมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับภารกิจต่าง ๆ ที่ต้องดูแลและให้บริการ ด้วยเหตุผลนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์ชกาน สังกาศ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ การแนะแนวทางส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาให้ได้มากที่สุดและครบถ้วนตามแผน โครงการ/กิจกรรมที่ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ดังนั้น เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและมีการให้ความรู้และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในทุกขั้นตอนรวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ เพื่อเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ความสำคัญของตนเองในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ดังนั้น เทศบาลตำบลห้วยราชและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวแก่ประชาชนอย่างโปร่งใส และส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักบทบาทสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเทศบาลตำบลจัดให้มีช่องทางสื่อสารต่างๆอย่างทั่วถึงและมีการจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้ในสิทธิ หน้าที่ บทบาทของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละชุมชน ทุกเพศ ทุกวัย และรณรงค์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ สถานที่ติดต่อ ป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ รวมถึงอินเตอร์เน็ต เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเห็นถึงความสำคัญของความเคลื่อนไหวการดำเนินงานของเทศบาลตำบล ให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบล และตำบลใกล้เคียง

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2542). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- . (2546 ก). กฎหมายระเบียบและข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- . (2546 ข). พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- . (2546 ค). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- . (2547). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- . (2547). การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์.
- . (2548). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- . (2552). การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. ค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2553 แหล่งที่มา : <http://www.thaigoodview.com>.
- . (2553). การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. ค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553 แหล่งที่มา : <http://www.thaigoodview.com/node/16620?page=0%2c1>.
- กระทรวงมหาดไทย. (2549). หนังสือ ที่ มท 0810.2/ว 712 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2549 เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการจัดทำและประสานแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2550-2552) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กานดา พูนลาภทวี. (2530). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : พิสิกส์เซ็นเตอร์.
- คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2548). แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผน. ค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553. แหล่งที่มา : http://law.tu.ac.th/law_center/law_document/book4/b4-4.html.
- จักรพงษ์ สงวนชม. (2549). ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรดินกรณีศึกษาหมู่บ้านกะเลา ตำบลหมื่นศรี อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชน . ค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553. แหล่งที่มา: www.oknation.net/blog/print.php?id=127145.
- ชนิกา ฟื้นล้อม. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยยศ ทะไกรราช. (2547) ระดับการมีส่วนร่วมของประชามหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม.มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยบุษ รัตนปฐมวรรณ. (2544). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชามในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (พัฒนาสังคม). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูเกียรติ เปี่ยมศรี. (2543). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.
- เทียนฉาย กิระนันท์. (ม.ป.ป.) การพัฒนาชนบทกับกระบวนการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ท. : ม.ป.พ.)
- ชนวรรณ สวัสดิ์ชัย. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธนิศ สุภาแสน. (2544) บทบาทของประชามในการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 5 ปี : กรณีศึกษาอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปนัดดา บรรณเลข. (2548) การจัดทำแผนพัฒนา 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ (2545-2549). การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535) “การปกครองท้องถิ่น”. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542) ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. บุรีรัมย์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.

- ปิยรัตน์ สุขบรรณ. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลยายแม้วพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ผ่องศรี คระรัมย์. (2553). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหวาย อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์. ภาคนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พระราชบัญญัติกฎีกากำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พ.ศ. 2542. (2542,17 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอน 114 ก.
- พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. (2537). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอน 53.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 70 ตอน 14 . ค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2553. แหล่งที่มา : www.local.moi.go.th
- พวงทอง โขธาใหญ่. (2545) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ. (2547). การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทองโดยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ (รัฐประศาสนศาสตร์). นครสวรรค์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ภัทรนิษฐ์ เสาทอง. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลคม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. ภาคนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภาวนียา ไชยคำ. (2549). ความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เกตุข พุขเจริญ. (2551). การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเทศบาลของตำบลไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2545-2547. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- มนต์ชกาน สังกาศ. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุพิน ระพีพันธุ์. (2544). ความรู้ ทักษะ และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขต
เมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จ.ชลบุรี. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต.
กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พ.ศ. 2548.
(2548). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 112 ตอนพิเศษ 1159.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2.) พุทธศักราช 2554
ราชกิจจานุเบกษา. ประกาศใช้เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2554.
- วินัย แซ่มซ้าย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน
ตำบล. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิไลดา คະซุนรัมย์. (2553) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลศรีภูมิ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร-
มหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บุรีรัมย์.
- วีระชัย คำล้าน. (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประชาชนใน
เขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าอิสระ ร.ป.ม.
(สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วีระชัย เสงฆฎีกุล. (2550). ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (สาขา
การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท). อุดรดิตต์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุดรดิตต์.
- สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2544). นโยบายสาธารณะ แนวคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์
ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์. (2548). การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

- สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยราช. (2552) แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2553-2555. นุรีรัมย์ : สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยราช.
- สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยราช. (2553) แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2554-2556. นุรีรัมย์ : สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยราช.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2546). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2548). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2548). การวางแผนและการบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุวรรณ พิศานนท์. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล. สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาสมัครกษัตริย์.
- เสน่ห์ จามริก.(2537). สังคมไทยกับการพัฒนาที่ก่อปัญหา. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2548). การบริหารวัฒนธรรมแนวใหม่. เชียงใหม่: สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนันต์ เกตุวงศ์.(2543) หลักและเทคนิคการวางแผน. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาคม ธนทอง. (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอลำโรง จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อารีธา บุญเปลื้อง. (2549). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบชาวไทยภูเขาชาวไทยพื้นราบ. วิทยานิพนธ์ (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อำเภอห้วยราช. (2552). ทะเบียนราษฎร. สำนักงานทะเบียน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์.
- อุทัย หิรัญโต.(2523) การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.
- Daniel,Wit. (1958). A Comparative Survey for Local Government and Administration. Bangkok : Institute of Public Administration.
- Clarke JJ. (1957). Guidelines of Local Government of the United Kingdom. London: Sir Isaac Pitman & Sons.

Montagu. (1948). **Comparative Local Government**. Great Britain : William Brendon Son.

William, A. Robson. (1953). "Local Government" in **Encyclopedia of Social Science**. Vol.X

New York : The Macmillan Company.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ผดุงชาติ ยั่งยืน

ด้วย นางสาวฉันทิภา พลภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดีจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณชัยยงค์ ชวนรัมย์

ด้วย นางสาวฉันทผกา พลภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดีจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อที่ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการ ในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพิมพ์ภัทร ศิริเม

ด้วย นางสาวฉันทผกา พลภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำภาคนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำกรวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๑๖๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลโคกเหล็ก

ด้วย นางสาวฉันทมก พลภักดี นักศึกษา ระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวฉันทมก พลภักดี ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับ กำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๑๗๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒ เมษายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลห้วยราช

ด้วย นางสาวฉันทผกา พลภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
เทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อทำเค้าโครงการค้นคว้าอิสระของหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในด้านต่าง ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในด้านการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินการ

3. การมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ

แผน

3. ข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด จึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกประการ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
และขอขอบพระคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ฉันทศกา พลภักดี

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

18-29 ปี

30-39 ปี

40-49 ปี

50-59 ปี

60 ปีขึ้นไป

3. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 7,000.- บาท

7,000 - 15,000.- บาท

15,000- 25,000.- บาท

25,000.- บาท ขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

ปวส./อนุปริญญา

ปริญญาตรีขึ้นไป

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม

ค้าขาย

รับจ้าง

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคย
	6	5	4	3	2	1
ในการจัดทำแผนพัฒนา						
24. ท่านได้มีส่วนร่วมในการรับรู้เนื้อหาสาระของ ร่างแผนพัฒนาเทศบาลหลังจากที่การเห็นชอบจาก สภาเทศบาลตำบลแล้ว
25. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่ เทศบาลในด้านความสำเร็จของกิจกรรม โครงการ ที่ดำเนินการภายในหมู่บ้านของท่าน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่น

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามการวิจัยฉบับนี้

ฉันทศกา พลภักดี

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	98.7667	47.2195	.2023	.8462
A2	98.7333	46.2023	.3512	.8421
A3	99.3667	44.8609	.3718	.8416
A4	99.2000	45.4759	.4070	.8403
A5	98.3333	44.6437	.5768	.8354
A6	98.9000	42.2310	.7076	.8282
A7	99.5667	42.9437	.5543	.8340
A8	98.8667	46.8092	.1053	.8558
B9	98.7667	43.1506	.6607	.8310
B10	99.1667	43.5230	.6392	.8321
B11	98.7000	48.9759	-.0633	.8537
B12	99.5000	45.3621	.3625	.8418
B13	98.7333	44.6851	.5096	.8369
B14	99.3333	42.9195	.6073	.8321
C15	99.7667	41.5644	.6356	.8298
C16	99.7333	45.6506	.3314	.8429
C17	99.0667	46.8920	.3034	.8436
C18	99.2000	47.0621	.2822	.8441
C19	99.2333	42.3230	.5430	.8343
C20	99.4333	41.4264	.6500	.8291
C21	98.2000	46.0276	.3304	.8427
C22	98.1333	48.1195	.1264	.8472
C23	98.3333	47.0575	.2128	.8461
C24	98.3667	46.8609	.2315	.8457
C25	99.0000	49.1724	-.0921	.8541

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 25

Alpha = .8462

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	ฉันท์ผกา พลภักดี
วันเดือนปีเกิด	6 กุมภาพันธ์ 2523
สถานที่เกิด	อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	157/4 หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยเหนือ อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ 33140
ตำแหน่งหน้าที่ ประวัติการศึกษา	เจ้าพนักงานธุรการองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเหนือ พ.ศ 2538 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุซันต์ อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ 2541 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุซันต์ อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ 2545 คณะมนุษยศาสตร์ โปรแกรมวิชา บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศ วิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ 2554 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์